

PM 2017:23 RI (Dnr 180-1918/2016)

Avstämning av mål och budget för 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Avstämning av mål och budget för år 2017, med tillhörande uppdrag och anmodanden åt berörda nämnder och bolagsstyrelser, godkänns med vad som sägs i promemorian.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 468,0 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 2 Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda behov i 2017 års budget.*
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade investeringsutgifter med 212,5 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 4 Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2017 års budget.*
4. Nämndernas driftbudgetar för år 2017 justeras för ökade kostnader och intäkter med 5 619,7 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
5. Nämndernas resultatenheter för år 2017 godkänns enligt bilaga 5 till promemorian.
6. Nämnderna uppmanas och stadens bolagsstyrelser anmodas, genom Stockholms Stadshus AB, att justera och komplettera sina indikatorer och målvärden enligt vad som framgår i promemorian och bilagorna 3 och 4 till promemorian.
7. Övriga framställningar från nämnderna avslås.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Samtliga nämnder har med utgångspunkt från kommunfullmäktiges budget 2017 inkommit med budget och verksamhetsplan för år 2017. Som ett led i kommunstyrelsens uppsiktsplikt har stadsledningskontoret granskat nämndernas verksamhetsplaner. Nämnderna har, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena, fastställt verksamhetspecifika mål, nämndindikatorer och aktiviteter.

Ärendet ”Avstämning av mål och budget för 2017” innehåller stadsledningskontorets analys, synpunkter och förslag utifrån granskning och uppföljning av nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner med budget för 2017. Analysen innefattar måluppfyllelse samt identifierade risker utifrån nämndernas väsentlighets- och riskanalyser. Måluppfyllelse avser helåret 2017 under förutsättning att nämndernas och bolagsstyrelsernas planerade aktiviteter och åtgärder genomförs.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret i samråd med Stockholms Stadshus AB.

Mina synpunkter

Avstämningsärendet syftar till att säkerställa att stadens verksamheter genomför de målsättningar som kommunfullmäktige beslutat om i budget 2017.

Stadsledningskontorets bedömning är att målen kommer att uppfyllas. Den budget som kommunfullmäktige beslutat om är en ambitiös budget samtidigt som flera nämnder och styrelser ställs inför stora utmaningar.

Under år 2017 kommer en stor utmaning handla om att stödja de nyanlända som kommit till Stockholm till ett eget boende och en egen försörjning. På kort sikt ställs stadens verksamheter inför tydliga uppgifter när det gäller att skapa nya boenden. Parallellt behöver arbetet med att säkerställa att de nya stockholmarna så fort som möjligt kan få ta del av utbildning och andra insatser för att de ska kunna finna jobb och sysselsättning. I avstämningsärendet tilldelas socialnämnden medel för att hantera boendelösningar. Samtidigt kommer nämnder och styrelser behöva föra ett aktivt arbete för att underlätta etablering.

Under år 2017 träder den nya upphandlingen för persontransporter i kraft. Jämfört med den tidigare verksamheten har kvalitetskraven skärpts. De anbud som lades i den ursprungliga upphandlingen var generellt högre och staden valde därför att göra en direktupphandling för att under år 2017 se över den långsiktiga upphandlingen med målet att skapa en långsiktig hållbarhet som ska säkra persontransporter med stärkt kvalitet och till en rimlig kostnad. Stadsdelarna tilldelas i detta ärende resurser för att täcka de kostnader som uppstår under år 2017.

Trots dessa utmaningar redovisar stadens nämnder och styrelser en god måluppfyllelse. Till stor hjälp i detta är de mer gynnsamma förutsättningar som flera år av stark ekonomisk utveckling ger. Arbetslösheten sjunker och andelen hushåll i behov av försörjningsstöd är den lägsta på 50 år. Byggandet ökar kraftigt och det innebär ökande intäkter till staden.

I de fall det behövs föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen ska uppmanas att justera sina målvärden och indikatorer.

Avstämningsärendet är tillsammans med nämndernas och styrelsernas verksamhetsplaner en god illustration på allt det som genomförs i stadens verksamheter för att uppnå visionen om Stockholm för alla. I ärendet redovisas ett flertal insatser för att uppnå ett Stockholm som håller samman, ett klimatsmart Stockholm samt ett ekonomiskt och demokratiskt hållbart Stockholm.

Bland de många insatser som planeras för ett Stockholm som håller samman märks exempelvis

- Förstärkt samverkan med socialtjänst, polis, skola och civilsamhälle.
- Idrottsnämnden och deras insatser för att öka den fysiska aktiviteten i prioriterade områden där andelen ungdomar som idrottar eller motionerar är låg.
- Socialnämndens fortsatta arbete att förstärka den sociala barn- och ungdomsvården genom ett förstärkningsteam.

- Socialnämndens verksamhet Framtid Stockholm och planerna för en filial i Järva.
- Utökad Skolfam-verksamhet, skolstöd i familjehemsvård, vilket bidrar till att fler familjehemsplacerade barn får bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen.
- Arbetet med att implementera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare.
- Arbetet med att ta fram lokala handlingsprogram för arbetet mot våldsbejakande extremism.
- Ökat byggande genom fler Fokusområden, Stockholmshus och förbättrade processer vid överklaganden.
- Fortsatt ökade satsningar på kultur i ytterstaden.
- Förbättrade anvisningar för beställning, genomförandeplaner och uppföljning inom hemtjänsten.

Bland aktiviteterna för ett klimatsmart Stockholm märks exempelvis

- Bostadsbolagens arbete med att ta fram en gemensam strategi för att bidra till stadens mål och delmål om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 exempelvis genom fokus på klimatsmarta bostäder med satsningar på egenproducerad förnybar el som till exempel solceller.
- Trafiknämndens åtgärder för att effektivisera energiförbrukningen i sina anläggningar såsom belysning och parkeringsautomater.
- Uppdraget att implementera riktlinjer för ett grönare Stockholm.
- Trafiknämndens nya indikator Andel reviderade parkplaner som innehåller strategier för utveckling av ekosystemtjänster för att säkerställa en god naturvård som stärker och utvecklar den biologiska mångfalden i stadens befintliga grönstruktur.
- Uppförandet av en optisk sorteringsanläggning i Högdalen vilken bidrar till att målet för att öka matavfallsinsamlingen nås.

Målet om ett ekonomiskt hållbart samhälle uppnås exempelvis genom att:

- Exploateringsnämnden stärker samverkan mellan akademi och samhälle, bland annat genom gemensamma forskningsprojekt och en offensiv satsning på fler studentbostäder.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB stödja (Kungliga Tekniska Högskolans (KTH) utbyggnad av ett vattencentrum för innovation och forskning.
- Stadsbyggnadsnämnden arbetar strukturerat och målmedvetet för att korta bland annat handläggningstider för att skapa ett bättre företagsklimat.
- Stadsdelsnämndernas arbete i verksamhetsplanerna med hur entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikesfödda särskilt ska stödjas, hur samarbete med Stockholm Business Region AB, Invest Stockholm, Nyföretagarcentrum och Start Up Stockholm organiseras, bland annat i form av informationsträffar för att underlätta starta- egenverksamhet i området.
- Alla nämnder och bolagstyrelser bidrar till måluppfyllelsen genom att anställa och/eller tillhandahålla platser för praktik, sommarjobb och/eller Stockholmsjobb.
- Inom sfi ska deltagarna erbjudas individuellt anpassade utbildningsvägar parallellt med jobb, praktik eller annan utbildning. Efterfrågan på sfi väntas öka under året till följd av det ökade antalet nyanlända.

- Exploateringsnämnden ska säkerställa att investeringsmedel för grönkompensation och andra investeringar i stadsmiljön fördelas jämnt över staden.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm förväntas uppnås bland annat genom

- Att nämnderna fortsätter vidareutveckla arbetet med könsuppdelad statistik och att nämnder lägger fokus på att utveckla arbete med jämställdhetsanalyser.
- Arbetet med att sänka och förebygga sjukfrånvaro är fortsatt prioriterat och nämnderna redovisar att de planerar genomföra en rad olika aktiviteter.
- Utbildningsinsatser kring rättighets- och diskrimineringsfrågor fortsätter att prioriteras.
- Utbildningsnämnden driver under år 2017 ett våldspreventivt arbete i skolan riktat till skolelever.
- Överförmyndarnämnden kommer år 2017 anställa en kommunikatör för att specifikt arbeta med att informera om hantering av barns tillgångar och hur de ska stå under särskild överförmyndarkontroll.
- Flera stadsdelsnämnder har tagit fram aktiviteter som syftar till att öka tillgängligheten i parker och naturmark genom att inventera och åtgärda brister vid till exempel trappor och lekplatser.
- Flera stadsdelsnämnder kommer också under år 2017 att genomföra medborgarbudgetar för att utveckla stadsdelsområdet tillsammans med stockholmarna.

I avstämningsärendet fördelas vidare medel till följande verksamheter ur centrala medelsreserven:

- Stimulansbidrag för utbyggnad av särskilt boende för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning
- Medel för persontransporter
- Medel för hemlöshet – nya verksamheter
- Merkostnader för socialnämnden
- Medel för naturreservat
- Medel för feriearbeten
- Medel för demokrati- och utvecklingsmedel
- Medel för giftfri förskola
- Medel för vattenförbättrande åtgärder
- Medel för klimatinvesteringar

I avstämningsärendet redovisas också riskbedömningar från nämnder och styrelser som i flera fall handlar om svårigheter att rekrytera personal till välfärdsyrkena.

Till viss del beror det på höjda ambitioner för välfärden i Stockholm. De senaste åren har det exempelvis anställts fler nya lärare i Stockholm än någonsin tidigare samtidigt som utbildningen av nya lärare halkar efter. Det är därför glädjande att regeringen nu utökat antalet utbildningsplatser samtidigt som nämnder och styrelser arbetar aktivt med kompetensförsörjningen.

Prognoser över arbetsmarknadsläge och konjunktur visar på fortsatt minskat behov av ekonomiskt bistånd under 2017. Stadens prognoser inkluderar dock inte nyanlända som nyligen fått eller kommer att få uppehållstillstånd under året. Även om nivån för försörjningsstöd befinner sig på historiskt låg nivå finns det anledning att följa utvecklingen noga. Ett antal stadsdelsnämnder påpekar i sin väsentlighets- och riskanalys att det finns risk att statsbidraget inte täcker nämndens kostnader för

ensamkommande barn och ungdomar. Förändringen kan medföra utmaningar för stadsdelsnämnderna att säkerställa framförallt en god prognossäkerhet men även budgetföljsamheten. Det är angeläget att stadsledningskontoret löpande följer utvecklingen och vid behov föreslår åtgärder.

Stadsledningskontoret konstaterar att det föreligger risk för fördyring i ett antal investeringsprojekt, framför allt i Östermalmshallen, Liljevalchs och Åkeshovs sim- och idrottshall. Till viss del beror det på ett höjt kostnadsläge på en stark arbetsmarknad och till viss del på att tidiga prognoser inte varit tillräckligt bra. Ett arbete för att förstärka kvaliteten i prognoser måste leda till förbättrad prognossäkerhet.

Fastighetsnämnden uppmanas därför att vidta åtgärder för att säkerställa styrningen av projekten. Stadsledningskontoret ska följa detta arbete.

Sammanfattningsvis visar avstämningsärendet på goda förutsättningar att uppnå kommunfullmäktiges målsättningar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Avstämning av mål och budget för år 2017, med tillhörande uppdrag och anmodanden åt berörda nämnder och bolagsstyrelser, godkänns med vad som sägs i promemorian.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 468,0 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 2 Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda behov i 2017 års budget.*
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade investeringsutgifter med 212,5 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 4 Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2017 års budget.*
4. Nämndernas driftbudgetar för år 2017 justeras för ökade kostnader och intäkter med 5 619,7 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
5. Nämndernas resultatenheter för år 2017 godkänns enligt bilaga 5 till promemorian.
6. Nämnderna uppmanas och stadens bolagsstyrelser anmodas, genom Stockholms Stadshus AB, att justera och komplettera sina indikatorer och målvärden enligt vad som framgår i promemorian och bilagorna 3 och 4 till promemorian.
7. Övriga framställningar från nämnderna avslås.

Stockholm den 1 februari 2017

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Budgetjusteringar och omslutningsförändringar
2. Budgetjusteringar och projektmedel
3. Förändringar av kommunfullmäktiges indikatorer, målvärden och nyckeltal
4. Uppmaningar till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolagsstyrelser
5. Resultatenheter

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag godkänns delvis.
2. Därutöver anføres följande.

Avstämningsärendet för 2017 utgår från den budget som kommunfullmäktiges rödgrönrosa majoritet har antagit och de verksamhetsplaner som nämnderna har upprättat utifrån denna. Allianspartierna har reserverat sig mot den socialdemokratiskt ledda majoritetens budget, liksom mot de mål som de rödgrönrosa partierna angivit för staden i Vision 2040, som i hög grad sammanfaller med målen i budgeten för innevarande år. Följaktligen reserverar vi oss även mot denna avstämmning av mål och budget för 2017.

Vi har en annan vision för Stockholm än de rödgrönrosa partierna. Vår vision om framtidens Stockholm tar sin utgångspunkt i den enskilda stockholmaren. Vi vill inrikta stadens verksamheter till att möjliggöra livschanser och tillvarata den dynamik som präglar en modern storstad i ett globalt sammanhang. Vi anser att målen för stadens verksamheter bör formuleras med dessa värden som utgångspunkt på ett sätt som möjliggör ändamålsenlig styrning och adekvat uppföljning.

Stockholm behöver ansvarsfull ekonomisk hushållning

Alliansens invändningar mot det föreliggande ärendet innefattar inte endast målen för verksamheterna. Vi är likaså kritiska till den bristande ekonomiska förvaltningen av staden, särskilt vad avser finansieringen av investeringar och den ökande skuldbördan.

Ramen för extern upplåning har hittills höjts med 20 miljarder kronor under Socialdemokraternas styre av Stockholm. Den höjda upplåningsramen är en följd av att den socialdemokratiskt ledda majoriteten drivit fram en exceptionellt hög investeringsvolym finansierad nästan uteslutande genom upplåning. Vi har inga invändningar i sak mot en hög investeringstakt som sådan. När Stockholm växer i en historiskt stor omfattning är det både nödvändigt och rimligt att möta den växande stadens behov med betydande investeringar i såväl bostäder som skolor och infrastruktur av olika slag.

Vi har däremot betydande invändningar mot att den socialdemokratiskt ledda majoriteten av ideologiska skäl för en politik som skadar kommunkoncernens långsiktiga finansiella ställning och som kommer få allvarliga följder även för driftbudgeten på längre sikt. Genom att majoriteten dogmatiskt förvägrar hyresgäster i ytterstaden i stadens bostadsbolag att friköpa sina lägenheter och genom att majoriteten av likaledes dogmatiska ideologiska skäl motsätter sig avyttringar ur bostadsbolagens bestånd uppstår inga realisationsvinster. Därmed är majoriteten till följd av sin egen politik tvingad att helt och fullt finansiera investeringarna genom extern upplåning. Prognosen i de finansiella månadsrapporterna är således att majoriteten kommer att låna omkring en miljard kronor i månaden, med följd att kommunkoncernens skuldbörda trefaldigas till över 60 miljarder kronor vid utgången av innevarande mandatperiod. Denna prognos bekräftas av innevarande års budget för Stockholms Stadshus AB, där investeringsbudgeten uppgår till cirka 12,9 miljarder kronor under 2017. Utan några intäkter från realisationsvinster kommer dessa investeringar att behöva lånefinansieras fullt ut.

Kommunkoncernens skuldbörda ökar i en takt som inte är långsiktigt hållbar. Sedan 2012 har kommunkoncernens upplåning fördubblats. Samtidigt har försäljningsinkomster och egenfinansiering minskat markant sedan 2014. En kraftigt ökad skuldbörda är bekymmersam på flera sätt. En ökande skuldbörda och minskande soliditet riskerar på sikt att urholka kommunkoncernens finansiella ställning, med följd att kreditvärdigheten kan komma att försämrast. En försämrad kreditvärdighet skulle medföra ökade räntekostnader. Det är allvarligt i ett läge där räntekostnaderna redan prognoseras öka med mellan 30 och 50 procent till följd av skuldbördans ökning. Majoritetens uttalade inställning, att det rådande

ränteläget talar för lånefinansiering, är mot den bakgrunden häpnadsväckande ansvarslös. Det rådande ränteläget, med en negativ reporänta, är exceptionellt och kan inte förmodas vara hur länge som helst. När väl ränteläget normaliseras riskerar staden en kostnadsexplosion på grund av omfattande kapitalkostnader. Det riskerar i sin tur att påtagligt tränga undan utrymmet för välfärdens verksamheter. Följden blir att stadens ekonomi kommer att behöva saneras för att lindra verkningarna av den socialdemokratiskt ledda majoritetens kortsiktiga ekonomiska politik.

Bolagens investeringsvolym uppgår till drygt 77 miljarder kronor för åren 2017–2021, vilket är rekordhögt. En så hög investeringsnivå kan inte uteslutande finansieras genom upplåning. Det är inte hållbart. Vi har därför i koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB yrkat att budgeten för koncernen revideras med direktiv till bostadsbolagen att möjliggöra för ombildningar i ytterstaden och beståndsförsäljningar av objekt som saknar strategisk betydelse. Det är nödvändigt för att förhindra den skulduppbyggnad som majoritetens politik ofrånkomligen leder till. Vi har likaså yrkat att koncernstyrelsen ska genomföra en översyn av dotterbolagens investeringsplaner ur ett lönsamhetsperspektiv, i syfte att minska skuldsättningen. Koncernen ska under perioden prioritera de investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad.

Med Alliansens politik 2006–2014 kunde avsevärda investeringsvolymerna finansieras genom överskott och reavinstintäkter istället för genom upplåning. Läget är detsamma nu. Om Alliansens politik hade väglett kommunkoncernen hade lånebehovet varit mindre.

Stockholm har problem trots uppfyllda mål

Mycket av utvecklingen i Stockholm går i en positiv riktning. Medborgarnas nöjdhet med stadens verksamheter är generellt god och Stockholm är överlag en attraktiv stad att arbeta, starta företag och bygga bostäder i. Det välkomnar vi. En stabil ekonomi är ett medel för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd – förskola, skola och äldreomsorg – ska utsättas för nedskärningar på grund av budgetunderskott. Det är bara med robusta finanser som grund som välfärden får stabila förutsättningar och kan utvecklas för framtiden. Samtidigt finns det, som vi återkommande påpekat, oroande tendenser vad avser både den ekonomiska utvecklingen och verksamhetsutvecklingen för staden. Dessa tendenser kommer dock inte till uttryck i avstämningsärendet, där det bedöms att samtliga av den socialdemokratiskt ledda majoritetens högt ställda mål kommer att uppfyllas.

Vi är överens om att Stockholm ska vara en företagvänlig stad, men tyvärr ser vi hur Stockholm nu har rasat i företagsrankningen. I Svenskt Näringslivs kommunranking över företagsklimat har Stockholms stad rasat från plats 22 2014 till plats 96 2016. Det är för oss uppenbart att det till stor del kan förklaras av att majoriteten saknar en vision för att främja företag och jobb, och med ideologisk nit återkommunaliserar framstående välfärdsföretag vilket sprider oro bland de som har goda idéer eller vill investera i Stockholm.

Vi ser allvarligt på att den rödgrönrosa majoriteten fortsatt saknar ambitioner för att utveckla ytterstaden. När Alliansen styrde arbetade staden medvetet och strategiskt med att utveckla ytterstaden. Det var ett framgångsrikt arbete där långsiktiga mål kombinerades med konkreta handlingar, vilket bland annat resulterade i nöjdare hyresgäster, en ökad trygghet och en bättre samverkan med det lokala civilsamhällets aktörer. Den rödgrönrosa majoritetens 60 miljoner kronor i så kallade demokrati- och utvecklingsmedel, i direktanslag till stadsdelsnämnderna och i den centrala medelsreserven, visar dessvärre tydligt att konkreta åtgärder för utveckling av ytterstaden uteblir till förmån för byråkrati och otydligt formulerade politiska projekt. Det rimmar illa med majoritetens högstämde mål om en sammanhållen stad.

Avstämningsärendet visar vidare på det som vi har befarat i samband med att den rödgrönrosa budgeten antogs av kommunfullmäktige, nämligen att stadens kärnverksamheter i form av välfärd och stadsutveckling har prioriterats ned till följd av en stor mängd diffusa mål. Stadsdelsnämnderna tvingas prioritera en diger samling istället för att fokusera på sitt kärnuppdrag i form av förskola, äldreomsorg och sociala verksamheter. Det är en allvarlig och oansvarig felprioritering av den socialdemokratiskt ledda majoriteten. I detta

sammanhang är det därtill bekymmersamt att den majoriteten saknar konkreta satsningar på integrationsområdet. Medel läggs på råd och utskott, med ökad byråkrati för kommunstyrelsen som följd, istället för att prioritera medel till konkreta insatser där de som mest behövs – för att lotsa in människor i arbete, utbildning och det svenska språket.

Den socialdemokratiskt ledda majoriteten har som mål att Stockholms stad ska vara en bra arbetsgivare, men presenterar inga särskilda satsningar på att minska sjukfrånvaron i staden. Sedan maktskiftet 2014 har den totala sjukfrånvaron för både facknämnder och stadsdelsnämnder ökat kraftigt. Trenden har nu avstannat, men inte vänt, utan sjukfrånvaron ligger kvar på samma höga nivå som för ett år sedan. Det har inneburit en stor ökning av kostnaderna för sjukfrånvaro. Särskilt oroväckande är det att kvinnors sjukfrånvaro har ökat betydligt. Inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv är detta en mycket viktig fråga. Att den socialdemokratiskt ledda majoriteten saknar trovärdiga svar på hur denna utveckling ska vändas är djupt beklagligt. Alliansen hade under sin senaste mandatperiod sjunkande sjukskrivningstal, vilket var positivt för såväl den enskilde som för stadens arbetsgivare.

Det är välkommet att flera nämnder redovisar förslag på åtgärder för att nå målet att stockholmarna ska uppleva trygghet i den stadsdel där de bor. Samtidigt visar utvecklingen att betydligt mer måste göras. Stockholm är idag en av de städer som har flest skottlossningar med dödlig utgång i jämförelse med andra nordiska huvudstäder. Det är inte acceptabelt. Det krävs ett gediget förebyggande arbete, men det behövs också krafttag mot våldet för minska förekomsten av organiserad brottslighet och vapen. Likaså ser vi en trend med ökat klotter och mer nedskräpning som har bidragit till ökad otrygghet i staden. Den trenden måste omgående vändas genom verksamma åtgärder.

Flera oroande tendenser som rör den socialdemokratiskt ledda majoritetens hantering av förskolan och skolan i Stockholm är särskilt tydliga i och med de historiskt låga satsningarna i budgeten för 2017, kombinerat med införandet av rätt till heltid i förskolan för barn till föräldralediga. Vi konstaterar att bristen på förskollärare är en fortsatt utmaning då stadens förskoleverksamhet fortsätter att växa. Förskollärarna är nyckelpersoner i ledningen av det pedagogiska arbetet och vi understryker betydelsen av att komma till rätta med förskolläraryrket istället för att införa rätt till heltid. Flera stadsdelsnämnder bedömer att de inte kommer att uppnå målen för andel förskollärare och det finns en risk att bristen på förskollärare med tiden påverkar kvaliteten inom förskolan negativt. Trots vallöftet om minskade barngrupper och trots stora skattehöjningar går utvecklingen åt fel håll när det gäller barngruppernas storlek i förskolan, något som kommer att förvärras under året i och med rätt till heltid för barn till föräldralediga.

Tillgången på skickliga lärare är den viktigaste frågan för att säkra att eleverna i skolan når kunskapsmålen. Därför är det mycket oroväckande att staden inte lyfter frågan om stadens egen lönepolitik. Lönen är utan tvekan en av de allra viktigaste förklaringsfaktorerna både för att rekrytera studenter till lärarutbildningen och för att sedan hålla dem kvar i yrket. Förutsättningarna för skolorna att göra detta när schablonökningen med Socialdemokraternas budget är den lägsta på tolv år får sägas vara synnerligen begränsade, risken är snarare att ånga skolor kan komma att behöva genomföra nedskärningar under året.

ALLIANSENS VISION FÖR STOCKHOLM

En modern storstad med möjligheter för alla

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, hållbar, trygg, tillåtande och framtidsinriktad stad där människor arbetar, där det finns en mångfald av människor, många företag och företagare samt en stad dit studenter från hela världen söker sig till regionens universitet och högskolor. Stockholm är en stad där människor vill bo och trivas, där människor känner tillit och framtidstro, där människor vill bilda familj och där människor vill bli gamla. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten ständigt utvecklas och där vi tar hand om de som behöver det offentliga hjälp. I Stockholm ska alla känna sig trygga. Vår utgångspunkt är alltid den enskilda stockholmaren.

Vi tror på människors förmåga, mer än på politikens, men är medvetna om politikens betydelse för att möjliggöra en god samhällsutveckling. Det personliga ansvaret kan aldrig ersättas av politiska beslut, däremot kan politiken hämma och inskränka möjligheterna för människor att skapa sina livschanser. Politiken får inte resa hinder för människors livsval utan behöver skapa förutsättningar för människor att söka de lösningar som passar dem bäst. Vi vill bevara, stärka och fortsätta att utveckla valfriheten. De avgörande besluten ska fattas av stockholmarna själva, oavsett om det gäller val av barnomsorg, skola och pedagogisk inriktning, vård- och omsorgsboende eller andra välfärdstjänster.

Stockholmarna ska ha frihet och möjlighet att förverkliga sina drömmar om ett bra liv. Därför ska politiken riva hinder och alltid sträva efter att förenkla för invånare och företag i relationerna med staden och tillvarata det civila samhällets dynamik och kreativitet. Det omgivande samhället är större än staden och staden måste samverka med övriga goda krafter i samhället för att säkra en positiv utveckling för Stockholm i framtiden.

Staden är till för stockholmarna och de enskilda stockholmarna ska stå i centrum för allt arbete i staden. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög kvalitet, tillgänglig och miljövänlig. Myndighetsutövningen ska vara rättssäker och präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer samt av effektiv hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Såväl alla invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap oavsett etnicitet, kön, ålder, religion eller sexuell läggning.

Det finns ett starkt skydd mot våld i nära relationer, frihet från hedersförtryck och rätt för varje individ att fritt få välja hur och med vem man vill leva. Stockholm ska vara en fristad för människor som söker acceptans för sin person, sin livsstil, sina åsikter, sin kultur eller sin tro. I vårt Stockholm råder det nolltolerans mot diskriminering, och människor i behov av stöd får insatser i tid präglade av evidens och rättssäkerhet. Stockholm ska vara en öppen stad som bejakar människors olikhet och mångfald.

Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Jämställdhetsuppdraget tar sikte på att alla lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska som kulturella, såväl sociala som ekonomiska.

Att människor känner tillhörighet till samhället är en grund för deras fria utveckling, och tillit mellan människor har en aktivt brottsförebyggande inverkan. Trygghet är inte bara ett värde att värna om, utan en grundsten i det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer är trygga, säkra och välskötta. Det bidrar till att Stockholm är en trygg stad att växa upp och åldras i.

En hållbart växande storstad med dynamik, innovation och tillväxt

Stockholm ska vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet. Det är i tätastäder med urbana miljöer som det finns goda förutsättningar för hållbara energisystem och transporter. Stadens eget miljöarbete i samarbete med invånare, näringsliv, akademi, organisationer och myndigheter ska göra Stockholm till en stad som visar möjligheterna med att växa och skapa tillväxt och samtidigt minimera utsläpp och skapa goda livsmiljöer. Stadens krav på hållbarhet utmanar andra och leder till innovationer och för nya jobb. Stockholm ska vara en hållbar stad med innovativa lösningar för en god livsmiljö, liksom en innovativ stad i teknikutvecklingens framkant.

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät, levande stad och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och

framtidensriktade staden, som så många älskar och allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i – i dag, när vi år 2020 når en miljon invånare och vidare in i 2000-talet. Stockholm ska byggas attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stadens infrastruktur ska främja effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet.

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Som kultur- och evenemangsstad ska Stockholm vara modern och ha en stark besöksnäring.

Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. I Stockholm når varje elev sin fulla potential då Stockholms skolor är de bästa i Sverige. Bildning och kunskap stärker den enskildes egenmakt, förmåga att orientera sig i samhället och fatta egna självständiga beslut. En lyckad skolgång är den bästa försäkringen mot framtida utanförskap. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få samma möjligheter att lyckas. I Stockholm ska vägen till arbete och kunskaper i svenska vara kort och människor ska vara självförsörjande.

All välfärdsverksamhet i Stockholms stad ska hålla en hög kvalitet, oavsett utförare. Stockholmare ska vara trygga med att staden har rätt verktyg och metoder för att säkra kvaliteten. Vi vill att verktygen för kvalitetsuppföljning utvecklas för att än bättre säkerställa att stockholmarna får bästa möjliga service för sina skattepengar. Det viktiga för oss är god kvalitet, inte vem som är utförare. Stockholm ska ha en offentligfinansierad välfärd med hög kvalitet, valfrihet och mångfald.

Valfrihet i välfärden stärker individens makt och ska tillämpas på alla områden där så är möjligt. En mångfald av utförare ökar valmöjligheterna för individen och ger en bredare arbetsmarknad för personalen.

Avslutningsvis ska Stockholm vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser och skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottner (KD) enligt följande.

Socialnämnden tilldelas i detta ärende 200 miljoner i extra medel för att hantera boendelösningar och ökade kostnader för försörjningsstöd för nyanlända.

Bakgrunden till ökningen är socialnämndens verksamhetsplan från december där man bl.a. bedömde kostnadsutvecklingen för tillfälliga boendelösningar. Majoriteten beslutade i höstas att man skulle erbjuda nyanlända plats på vandrarhem eller hotell.

Det är ett anmärkningsvärt stort belopp som tillkommer drygt två månader efter beslutad budget. Vi har tidigare kritiserat staden för de dyra lösningarna exempelvis vad gäller hotell och nu ser vi konsekvenserna av detta. Kostnaderna skenar samtidigt som den här sortens lösningar sticker i ögonen på skattebetalarna. Dock vilar det största ansvaret på staten som ålagt Stockholm att ta emot ett visst antal nyanlända samtidigt som de via Länsstyrelsen sagt nej till billigare lösningar med modulbostäder.

Kostnadsutvecklingen för nyanlända påverkas även av ökade kostnader för ekonomiskt bistånd som ett resultat av det glapp som uppstår mellan utskrivning hos Migrationsverket och inskrivning hos Arbetsförmedlingen. I praktiken innebär detta att de nyanlända lever på försörjningsstöd vilket även det belastar kommunerna. Det enda rimliga är att staten i större utsträckning kliver in och hjälper kommunerna vad gäller kostnaderna för mottagandet av nyanlända.

Ärendet

Samtliga nämnder har med utgångspunkt från kommunfullmäktiges budget 2017 inkommit med budget och verksamhetsplan för år 2017. Som ett led i kommunstyrelsens uppsiktsplikt har stadsledningskontoret granskat nämndernas verksamhetsplaner. Nämnderna har, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena, fastställt verksamhetspecifika mål, nämndindikatorer och aktiviteter.

Ärendet ”Avstämning av mål och budget för år 2017” innehåller stadsledningskontorets analys, synpunkter och förslag utifrån granskning och uppföljning av nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner med budget för år 2017. Analysen innefattar måluppfyllelse samt identifierade risker utifrån nämndernas väsentlighets- och riskanalyser. Måluppfyllelse avser helåret 2017 under förutsättning att nämndernas och bolagsstyrelsernas planerade aktiviteter och åtgärder genomförs.

I nämndernas verksamhetsplaner görs även framställningar om omslutningsförändringar av nämndens budget. Vissa nämnder har även begärt budgetjusteringar, vilka behandlas i detta ärende, enligt bilaga 2 till promemorian.

I föreliggande ärende gör stadsledningskontoret en bedömning av uppfyllelse av verksamhetsområdesmålen för det innevarande året. Bedömningen utgår från hur nämnderna och styrelserna, i sina verksamhetsplaner, beskriver att de kommer arbeta under året för att bidra till måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Ärendet ”Avstämning av mål och budget för 2017” innehåller stadsledningskontorets analys, synpunkter och förslag utifrån granskning och uppföljning av nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner med budget för 2017. Analysen innefattar måluppfyllelse samt identifierade risker utifrån nämndernas väsentlighets- och riskanalyser. Måluppfyllelse avser helåret 2017 under förutsättning att nämndernas och bolagsstyrelsernas planerade aktiviteter och åtgärder genomförs.

Stadsledningskontoret bedömer att kommunkoncernen, inbegripande både stadens nämnder och bolagsstyrelser, kommer att kunna uppfylla samtliga kommunfullmäktiges inriktningsmål under 2017. Detta förutsatt att nämnder och bolagsstyrelser höjer ambitionsnivån och vidtar åtgärder i enlighet med uppmaningar och anmodanden i bilaga 4.

Stadsledningskontorets samlade prognos för kommunkoncernens måluppfyllelse utifrån nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplaner redovisas i tabellen nedan. Fördjupande analys och förklaring till målbedömning redovisas i respektive måltext senare i ärendet.

Tack vare nämndernas målmedvetna arbete med att uppnå en ekonomi i balans under de senaste åren, finns det goda förutsättningar för en ekonomi i balans även under 2017.

KFs inriktningsmål/verksamhetsområdesmål

**Kommunkon-
cernen
Stockholm
stad**

1.	Ett Stockholm som håller samman	Uppfylls helt
1.1	Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Uppfylls helt
1.2	Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	Uppfylls helt
1.3	Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Uppfylls helt
1.4	Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Uppfylls helt
1.5	Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Uppfylls helt
1.6	Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Uppfylls helt
1.7	Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	Uppfylls helt
2.	Ett klimatsmart Stockholm	Uppfylls helt
2.1	Energianvändningen är hållbar	Uppfylls helt
2.2	Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Uppfylls helt
2.3	Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Uppfylls helt
2.4	Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Uppfylls helt
2.5	Stockholms miljö är giftfri	Uppfylls helt
2.6	Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Uppfylls helt
3.	Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	Uppfylls helt
3.1	Stockholm är en världsledande kunskapsregion	Uppfylls helt
3.2	Stockholm är en företagsvänlig stad	Uppfylls helt
3.3	Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Uppfylls helt
3.4	I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	Uppfylls helt
3.5	Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Uppfylls helt
4.	Ett demokratiskt hållbart Stockholm	Uppfylls helt
4.1	Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	Uppfylls helt
4.2	Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Uppfylls helt
4.3	Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Uppfylls helt
4.4	Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Uppfylls helt
4.5	Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	Uppfylls helt

	4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	Uppfylls helt
	4.7 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande	Uppfylls helt
Staden	4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Uppfylls helt

Stadens styrmodell

Med utgångspunkt i ”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla” kommer Stockholms stad arbeta utifrån de fyra inriktningsmålen *Ett Stockholm som håller samman*, *Ett klimatsmart Stockholm*, *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* under tiden fram till och med 2018.

All planering och uppföljning sker i enlighet med stadens styrmodell, integrerat system för ledning och styrning av verksamhet och ekonomi (ILS). Stadens styrmodell innebär att kommunfullmäktige i budget fastställer ett antal inriktningsmål, som på sikt ska leda till att uppnå stadens vision, ”Vision 2040 - Ett Stockholm för alla”. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och har ett tidsperspektiv som motsvarar mandatperioden. I budgeten för varje år fastställer kommunfullmäktige mål för verksamhetsområdena, indikatorer och aktiviteter. Indikatorerna mäter måluppfyllelsen för varje år och för varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål. Nämnderna och styrelserna konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena genom nämnd-/bolagsmål.

Ärendet

Samtliga nämnder har med utgångspunkt från kommunfullmäktiges budget 2017 inkommit med budget och verksamhetsplan för 2017. Som ett led i kommunstyrelsens uppsiktsplikt har stadsledningskontoret granskat nämndernas verksamhetsplaner. Nämnderna har, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena, fastställt verksamhetsspecifika mål, nämndindikatorer och aktiviteter.

I nämndernas verksamhetsplaner görs även framställningar om omslutningsförändringar av nämndens budget. Vissa nämnder har även begärt budgetjusteringar, vilka behandlas i detta ärende, enligt bilaga 2.

I föreliggande ärende gör stadsledningskontoret en bedömning av uppfyllelse av verksamhetsområdesmålen för det innevarande året. Bedömningen utgår från hur nämnderna och styrelserna, i sina verksamhetsplaner, beskriver att de kommer arbeta under året för att bidra till måluppfyllelse.

Justering av indikatorer och nyckeltal

Kommunfullmäktiges indikatorer fastställdes i budget för 2017. Stadsledningskontoret har för avsikt att i tertiärrapport 2 föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att besluta om förändringar av indikatorer, årsmål och nyckeltal i enlighet med bilaga 3. Stadens nämnder uppmanas och stadens bolagsstyrelser anmodas att se över sina årsmål utifrån de, i detta ärende föreslagna, justerade indikatorerna och i förekommande fall ta fram nya värden och redovisa dessa i tertiärrapport 1. Nämnder och bolagsstyrelser som inte har angett årsmål eller har årsmål som ska justeras ska redovisa dessa i tertiärrapport 1.

Väsentlighets- och riskanalys

Samtliga nämnder har genomfört en väsentlighets- och riskanalys med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål och nämndens väsentliga processer. I samband med granskningen av nämndernas verksamhetsplaner har stadsledningskontoret tagit del av nämndernas väsentlighets- och riskanalyser och gjort en samlad bedömning av risker kopplade till kommunfullmäktiges mål. De risker som bedömts som allvarliga redovisas under respektive kommunfullmäktigemål för verksamhetsområdet. Samtliga nämnder uppmanas att, då riskerna bedöms som väsentliga och sannolika, genomföra aktiviteter för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål kan uppnås, det vill säga minska riskerna för bristande måluppfyllelse.

Ett Stockholm som håller samman

Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och

möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsplanerna för 2017 sammantaget innebär att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar/anmodanden. Bedömningen baseras på att samtliga sju underliggande årsmål för verksamhetsområdet bedöms uppfyllas helt.

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barnets rättigheter. Satsningar på att ytterligare höja och värna kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för att uppnå målsättningen.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar. Bedömningen grundas på att för 12 av kommunfullmäktiges 17 indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 23 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelsen.

Utbildningsnämnden har identifierat vissa risker som väsentliga och som kan påverka måluppfyllelsen. Bland dessa är bristen på och svårigheten att rekrytera kompetenta och behöriga lärare den största utmaningen. Kostnadsökningar för skol- och förskolelokaler lyfts också fram som en väsentlig risk.

Stadsledningskontoret vill särskilt uppmärksamma att flera stads-delsnämner har tagit fasta på målformuleringen och redovisat insatser och aktiviteter som bidrar till målet i ett bredare perspektiv än endast förskoleverksamheten. Främst handlar det om samverkan med socialtjänst, polis, skola och civilsamhälle. Hässelby-Vällingbys stadsdelsnämnd utgör ett gott exempel på detta, bland annat genom sitt nämndmål *Flickor och pojkar har stöd att uppnå behörighet till gymnasiet*. Inom ramen för detta omnämns arbetet med social hållbarhet, mentorsverksamhet och samverkan i närsamhället som viktiga åtgärder för att stödja goda studieresultat.

Stadsledningskontoret anser också att flera facknämnder på ett tillfredsställande sätt har utvecklat sina analyser och beskrivningar av hur deras verksamhet bidrar till att alla barn i Stockholm ska ha goda och jämlika uppväxtvillkor. Stadsledningskontoret vill särskilt lyfta fram idrottsnämnden och deras insatser för att öka den fysiska aktiviteten i prioriterade områden där andelen ungdomar som idrottar eller motionerar är låg, samt dess anknytning till de lokala utvecklingsprogrammen.

Förskola

Stadsledningskontorets bedömning av verksamhetsområdet förskola är att det helt kommer att uppnå kommunfullmäktiges mål under 2017. Nämndernas årsmål ligger över eller mycket nära kommunfullmäktiges årsmål för samtliga indikatorer. Nämnder som ligger under kommunfullmäktiges årsmål uppmanas att höja sina ambitionsnivåer till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål. Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel förskollärare av antal anställda (årsarbetare)* uppgår till 40 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 41 procent. Stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Spånga-Tensta har låga årsmål i förhållande till kommunfullmäktiges årsmål. Dessa uppmanas att höja sina ambitionsnivåer till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)* uppgår till 5,0 vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 4,9. Stadsdelsnämnderna Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen och Älvsjö har låga årsmål i förhållande till kommunfullmäktiges mål. Dessa uppmanas att höja sina ambitionsnivåer till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med

tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel nöjda föräldrar* uppgår till kommunfullmäktiges årsmål på 87 procent. Stadsdelsnämnden Skärholmen har dock lågt årsmål, 82 procent, i förhållande till kommunfullmäktiges mål. Skärholmens stadsdelsnämnd uppmanas att höja sin ambitionsnivå till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderat årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten* uppgår till 89 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 90 procent. Stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Skärholmen och Spånga-Tensta har låga årsmål i förhållande till kommunfullmäktiges årsmål. Dessa uppmanas att höja sina ambitionsnivåer till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Kvalitetsindikatorn – Självvärdering utifrån läroplansuppdraget* uppgår till 3,7, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 3,8. Stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Skarpnäck och Skärholmen har låga årsmål i förhållande till kommunfullmäktiges årsmål. Dessa uppmanas att höja sina ambitionsnivåer till kommunfullmäktiges årsmål och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål.

Stockholmarna är överlag mycket nöjda med stadens förskoleverksamhet, i såväl kommunal som fristående regi. Årsmål och ambitionsnivå för 2017 är därför fortsatt höga och det krävs ett aktivt kvalitetsarbete för att nå uppsatta mål.

Bristen på förskollärare är fortsatt en utmaning då stadens förskoleverksamhet fortsätter att växa, om än i en något mindre takt än tidigare. Förskollärarna är nyckelpersoner i ledandet av det pedagogiska arbetet och stadsledningskontoret vill därför understryka betydelsen av fortsatt fokus på denna utmaning.

Grundskola, grundsärskola och fritidshem

För verksamhetsområdet grund- och grundsärskola samt fritidshem bedömer stadsledningskontoret att målet kommer att uppnås helt under 2017. Grunden för denna bedömning är att utbildningsnämnden har satt årsmål för 2017 som når upp till årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer. Utbildningsnämnden har i sin verksamhetsplan i viss mån tydliggjort några av de delar som är av vikt för att nå de mål som kommunfullmäktige och nämnden satt på indikatorerna, och därmed målet för verksamhetsområdet. Det gäller främst nämndens satsning på att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med planering, uppföljning och analys på alla nivåer. I sin verksamhetsplan nämner utbildningsnämnden en stärkt samverkan med andra nämnder, myndigheter och civilsamhället, inte minst i socioekonomiskt svaga områden, som prioriterat för att åstadkomma en hållbar kunskapsutveckling för alla elever.

Utbildningsnämnden har haft svårt att nå upp till sina årsmål gällande resultat för eleverna. Mot bakgrund av detta uppmanas utbildningsnämnden att fördjupa sina analyser samt utveckla och förtydliga sina strategier, satsningar och aktiviteter inom ett antal prioriterade områden, vilka redovisas nedan.

Pojkars resultat i områden och skolor med högt socioekonomiskt index har i utbildningsnämndens rapportering sedan en tid lyfts fram som en av de viktigaste utmaningarna för att vända den totala resultatutvecklingen i stadens skolor. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 beskriva vad som planeras under 2017 för att på sikt höja denna målgrupps resultat.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm och den tematiska fördjupning som rör barn och utbildning har presenterat förslag och åtgärder för att minska skillnaderna i Stockholms stad. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 utveckla och förtydliga hur arbetet med de prioriterade åtgärder och aktiviteter som kommissionen lyft fram ska bedrivas. Detta gäller särskilt den i budget 2017 beslutade aktiviteten *Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden, samt de stadsdelsnämnder som lyfts fram i riktlinjerna för det lokala utvecklingsarbetet, utveckla*

samverkansformer med föräldrar och civilsamhälle runt grund- och gymnasieskolor med högt socioekonomiskt index. Nämnden uppmanas också att i samband med tertialrapport 1 beskriva hur arbetet med ett mentorprogram för nyanlända elever och familjer kommer att bedrivas under 2017.

Utvecklingen av elevhälsoarbetet fortsätter att vara högt prioriterat. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 fördjupa sina analyser och förtydliga vilka åtgärder och aktiviteter som kommer att driva denna utveckling framåt under 2017.

Gymnasieskola och gymnasiesärskola

För verksamhetsområdet gymnasie- och gymnasiesärskola bedömer stadsledningskontoret att målet kommer att uppnås helt under 2017. Grunden för denna bedömning är att utbildningsnämndens har satt årsmål för 2017 som når upp till årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer. Riktade insatser för att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet ska även genomföras inom gymnasieskolans introduktionsprogram och gymnasiesärskolan, vilket stadsledningskontoret ser som centralt också för måluppfyllelsen inom dessa skolverksamheter.

En högt prioriterad målsättning, tillika utmaning, för gymnasie-skolan är att alla Stockholms stads elever ska ha möjligheten att studera på attraktiva kommunala gymnasieskolor. Likvärdigheten mellan skolorna ska öka liksom andelen elever som får sitt förstahandsval tillgodosett. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 utveckla och tydliggöra vilka åtgärder som planeras under 2017 för att på sikt kunna uppfylla denna målsättning.

Då elevhälsoarbetet är prioriterat även för gymnasieskolan uppmanas utbildningsnämnden att i samband med tertialrapport 1 utveckla sina analyser och förtydliga åtgärder och aktiviteter även för gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Trygghet och studiero är en viktig förutsättning för kunskapsinhämtning och förbättringar inom dessa områden har hög prioritet. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 fördjupa och utveckla vilka åtgärder och aktiviteter som kommer att genomföras under 2017 för att öka elevernas nöjdhet inom dessa områden i såväl grund- som gymnasieskolan.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att förebygga sociala problem ska stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetsituation förbättras. Insatser mot hemlöshet ska stärkas och stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt. Av 32 nämnder har 23 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd uppmanas att sätta årsmål i samband med tertialrapport 1 på indikatorerna *Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri*, *Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri* och *Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes*. Utbildningsnämnden uppmanas att utveckla nämndmål som stödjer kommunfullmäktiges mål i samband med tertialrapport 1. Utbildning är en skyddsfaktor och utbildningsnämnden har en viktig roll i det förebyggande arbetet och i samverkan med socialtjänsten för en helhetssyn kring barn och unga som riskerar att fara illa. Äldrenämnden och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd uppmanas att i samband med tertialrapport 1 utveckla beskrivningen om tidiga och förebyggande insatser och hur de bidrar till att kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål uppfylls.

Stadens socialtjänst står inför en rad utmaningar under 2017 vilka nämnderna lyfter som väsentliga risker som kan påverka måluppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål för

verksamhetsområdet. Ärenden inom den sociala barn- och ungdomsvården fortsätter att öka och det finns en fortsatt utmaning i att hitta olika former av boenden, platser i jourhem och familjehem. Antalet ensamkommande barn som anvisats har minskat sedan årsskiftet men en stor del av arbetet består av omplaceringar, uppföljning samt insatser i form av boende och etablering i samhället. Socialtjänsten möter allt fler äldre personer, 65 år och äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa.

Staden prioriterar och genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen av stadens socialtjänst vilket bidrar till måluppfyllelsen. Bland dessa kan nämnas att socialnämnden fortsätter att förstärka den sociala barn- och ungdomsvården genom ett förstärkningsteam. Det förebyggande och uppsökande arbetet för att tidigt upptäcka barn och unga i riskzon prioriteras och nämnderna erbjuder utbildningar för att stärka föräldrar, familjer, medarbetare och andra professionella. Barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården fortsätter att utvecklas, öppenvårdsinsatser i ett tidigt skede prioriteras och insatser på hemmaplan förstärks ytterligare i syfte att undvika placeringar eller förkorta befintliga placeringstider.

Socialnämndens verksamhet Framtid Stockholms uppdrag är att barn och ungdomar upp till 20 år med, eller där det finns oro för, riskbruk, missbruk eller beroende av alkohol och narkotika får insatser som leder till drogfrihet och en förbättrad livssituation. Verksamheten har visat goda resultat och planer finns för en filial i Järva.

Under 2017 utökas Skolfam, skolstöd i familjehemsvård, vilket bidrar till att fler familjehemsplacerade barn får bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Arbetet med att implementera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare genomförs som planerat.

Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019 är utgångspunkt för de insatser som nämnderna erbjuder personer som lever i eller riskerar hemlöshet. Fler boendelösningar för äldre hemlösa ska utvecklas i syfte att inga personer över 65 ska hänvisas till härbärgen och akutboenden. Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2017-2020 ligger till grund för utveckling av nämndens arbete med anhörigstöd. Nämnderna ska fortsätta utveckla anhörigstödet inom socialtjänstens samtliga delar.

Flertalet facknämnder lyfter särskilt prioriterade grupper bland annat nyanlända och unga som står utanför skola och arbetsmarknad. Nämnderna samverkar för att bidra till att lösa den akuta boendefrågan, etablering på arbetsmarknaden samt deltagande i samhället.

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Det offentliga rummet ska ha hög kvalitet med inbjudande och levande parker och torg. Trafiksäkerheten ska höjas. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas, med särskilt fokus på gatuvåld, sexuella trakasserier och organiserad brottslighet. De lokala utvecklingsprogrammen ska implementeras och det engagemang som finns i lokalsamhället ska tas till vara.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för fem av kommunfullmäktiges sex indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 30 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)* inte uppnår kommunfullmäktiges årsmål på 100 procent. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd uppmanas att höja sin ambitionsnivå och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderat årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Stadsledningskontoret konstaterar att några stadsdelsnämnders årsmål inte indikerar en bibehållen eller ökad ambition avseende stockholmarnas nöjdhet och trygghet. Följande nämnder uppmanas att se över sina årsmål i relation till utfallet för 2016 och återkomma med reviderade årsmål i samband med tertialrapport 1: Farsta stadsdelsnämnd avseende indikatorerna *"Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden"* och

”Stockholmarnas nöjdhet med rent och städlat”, samt stadsdelsnämnderna Bromma och Östermalm avseende indikatorn ”Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor”.

Nämnderna har inte rapporterat några väsentliga risker för att årsmålet för verksamhetsområdet inte ska uppnås.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet.

Stadsdelsnämnderna kommer under året att implementera de lokala utvecklingsprogrammen i samarbete med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser. Utifrån slutsatserna i sociala hållbarhetskommissionens arbete kommer stadsbyggnadsnämnden lägga särskilt fokus på kvaliteter och utvecklingsmöjligheter i stadsmiljön i ytterstaden, och integrera arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen i områdesplaneringen.

Det gemensamma arbetet kring Fokus Skärholmen, där flera nya metoder och arbetssätt för socialt hållbar utveckling prövas, kommer att drivas vidare. Erfarenheterna från detta arbete ska under 2017 tas tillvara och appliceras i arbetet med Hagsätra-Rågsved.

Trafiknämnden tillsammans med övriga berörda nämnder kommer att utveckla konceptet Levande Stockholm ytterligare under 2017, med fler gånggator, gångfartsgator, sommargånggator och pop up-parker. Ett arbete pågår med att se över hur konceptet kan tillämpas i ytterstaden tillsammans med satsningen på ett grönare Stockholm och hur det kan knytas samman med de behov som kommer till uttryck i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram.

Stadsdelsnämndernas trygghetsarbete fortgår exempelvis genom att anordna trygghetsvandringar tillsammans med representanter från trafiknämnden, polisen och fastighetsägarna för att ge invånarna möjlighet att lämna förslag på platser där tryggheten kan förbättras. Flera nämnder beskriver att ett jämställdhets-, barn- och äldreperspektiv anläggs i trygghetsarbetet.

”Plan för säkra och trygga skolvägar” som antogs av kommunfullmäktige 2016 ligger till grund för trafiknämndens fortsatta trafiksäkerhetsarbete och omfattar både fysiska och beteendepåverkande åtgärder.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen kommer att prioritera säkerhetsfrågor och säkerhetsåtgärder under året. Fokus ligger på att förstärka säkerheten i de offentliga rummen så att alla känner sig trygga i sitt besök eller deltagande.

Samtliga stadsdelsnämnder, socialnämnden, utbildningsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden och kulturnämnden: kulturförvaltningen uppmanas att färdigställa en lokal handlingsplan enligt vad som framgår i riktlinjerna för stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Handlingsplanen ska redovisas i samband med tertialrapport 1. I stadsdelsnämndernas handlingsplaner ska kartläggning av förekomst av, och risk för rekrytering till, våldsbejakande extremism framgå.

Stadens kommande trygghets- och säkerhetsprogram för perioden 2017-2020 innebär en tydligare riktning och en ambitionshöjning på ett flertal områden.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Takten i bostadsbyggandet ska öka med fokus på klimatsmarta bostäder med rimliga hyror. 140 000 bostäder ska byggas 2010-2030, varav 40 000 åren 2014-2020. Hyresrätterna ska bli fler i hela staden. Stadsplaneringen ska skapa långsiktigt hållbara stadsmiljöer som bidrar till jämlika förutsättningar och tar hänsyn till grönområden och behovet av ekosystemtjänster.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga kommunfullmäktiges åtta indikatorer uppnår nämndernas och bolagsstyrelsernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 23 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Nämnderna har inte rapporterat några väsentliga risker för att årsmålet för verksamhetsområdet inte ska uppnås. Stadsledningskontoret konstaterar att fortsatt goda

marknadsförutsättningar för bostadsbyggande, och en god samordning internt och externt, är viktiga förutsättningar för att de historiskt höga årsmålen ska nås.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnderna planerar ett flertal aktiviteter som bidrar till måluppfyllelsen.

Under året kommer studentbostadsmässan Sthlm6000+ att genomföras.

Stadsbyggnadsnämnden samordnar stadens deltagande. Stadsledningskontoret konstaterar att 2016 års utfall för indikatorn *Antal färdigställda studentbostäder* innebär att sammanlagt 1 540 studentbostäder färdigställts sedan år 2013. Stadsledningskontoret föreslår att årsmålet för indikatorn höjs till 2 460 för 2017, för att matcha stadens åtagande om 4 000 färdigställda studentbostäder 2013-2017. Vid årsskiftet var 1 644 studentbostäder under byggande, med planerat färdigställande år 2017. För att målet ska kunna nås måste därmed drygt 800 studentbostäder påbörjas i närtid.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kommer att fortsätta sitt arbete med att pröva nya metoder för effektiva processer. Projektet Fokus Skärholmen fortsätter och metoden utvecklas och används i området Hagsätra-Rågsved. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kommer under 2017 också att se över rutiner för uppföljning av överklagandeprocessen.

Under 2017 planeras uppdateringen av översiktsplanen lämnas till stadsbyggnadsnämnden för godkännande. Kommunfullmäktige väntas kunna fatta beslut om översiktsplanen tidigt 2018.

Arbetet med konceptet Stockholmshusen fortsätter. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden arbetar tillsammans med de tre bostadsbolagen för att de första Stockholmshusen ska kunna byggstartas under slutet av 2017. Arbetet förutsätter en hög takt i processerna.

Bostäder för nyanlända och ensamkommande flyktingbarn har hög prioritet. Stadsledningskontoret har en sammanhållande och pådrivande roll. Socialnämnden tillhandahåller olika former av boendelösningar för de nyanlända, främst genom samarbete med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, AB Stockholmshem och Micasa Fastigheter i Stockholm AB.

Samtliga bostadsbolag arbetar med att se över både kortsiktiga och långsiktiga lösningar. Stockholmshem planerar att byggstarta knappt 1 000 lägenheter i bostadsmoduler under 2017. Micasa Fastigheter har även bidragit med en hög andel bostäder till Stiftelsen Hotellhem i Stockholm under 2016 och kommer under 2017 fortsätta att bidra med ett par ytterligare hundra bostäder, vilket sammanlagt kommer utgöra nästan tio procent av bolagets totala bostadsbestånd.

En översyn av riktlinjerna för handläggning av försöks- och träningslägenheter kommer att genomföras i början av året. Möjligheten att inkludera barnfamiljer i långvarig hemlöshet kommer att utredas inom ramen för detta. Samarbetet mellan socialnämnden och äldre- nämnden kring gruppen hemlösa personer 65 år och äldre fortsätter. Socialnämnden ska tillsammans med äldrenämnden utreda förutsättningarna för att starta ett utredningsboende för målgruppen. Arbetet med långvarigt och särskilt utsatta hemlösa fortsätter att utvecklas. Under 2017 ska denna grupp uppmärksammas med särskilt uppsökande arbete.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadsdelsnämndernas aggregerade mål för den obligatoriska nämndindikatorn *Antal påbörjade bostäder med särskild service*, 70 stycken, är fortsatt lågt i förhållande till målet för totalt antal påbörjade bostäder (1 procent). Samtliga stadsdelsnämnder uppmanas att där det är möjligt höja ambitionerna för år 2017 samt vidta åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse på längre sikt.

Stadsledningskontoret konstaterar att staden sammanfattningsvis har en god beredskap för att verksamhetsområdesmålet ska kunna uppnås. Stadsledningskontoret kan dock konstatera att situationen på bostadsmarknaden är fortsatt ansträngd, trots ökad produktionsnivå.

År 2016 beviljades Stockholms stad 185 mnkr i statsbidrag i enlighet med förordning (2016:364) om statsbidrag till kommuner för ökat bostadsbyggande. Motsvarande bidrag kommer att kunna sökas även under 2017. Ansökan om bidrag ska vara Boverket tillhanda

senast den 1 oktober 2017. Stadsbyggnadsnämnden uppmanas att administrera ansökan för stadens räkning till Boverket.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Stockholms stads verksamhet bidrar till ett tillgängligt och inkluderande idrottsliv som präglas av kvalitet, mångfald i uttryck, aktörer och utövare. Stadens arbete för ett rikt föreningsliv tillsammans med upprätthållandet av en god anläggningsstruktur skapar förutsättningar för integrering, folkhälsa och ett jämställt samhälle.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga fem av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 25 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måloppfyllelse.

Stadens idrottspolitiska program styr verksamheternas vardagliga arbete i enlighet med verksamhetsområdesmålet. För att lägga grunden för en fysiskt aktiv livsstil inriktar sig stadens arbete på inaktiva i alla åldrar och särskilt på ungdomar 13–20 år, särskilt flickor 7–20 år med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättning samt barn och ungdomar 7–20 år med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet.

Verksamhetsområdesmålet genomsyras av jämställdhetsambitioner.

Investeringsprogrammet för idrottsanläggningar ska jämställdhetsintegreras så att hänsyn tas till vart i staden investeringar görs, i vilken ordning de genomförs samt vilken grupp de gynnar. Flera nämnder fångar upp målets ambitioner att utbudet av idrott och fritid ska vara tillgängligt för alla. Detta gestaltas i verksamhetsplanerna genom ambitioner om att utegym, parker och annat utbud ska nyttjas jämställt.

Idrotts- och fritidslivet kommer att utvecklas med nämndernas antagna verksamhetsplaner och fler stockholmare kan vistas och motionera i naturen. Nya stigcyklingsleder kommer att utredas för Nackareservatet, Flatens naturreservat och Kyrkhamns naturreservat. Idrottsnämnden tillhandahåller och underhåller friluftsområden med motionsspår, skidspår och utegym inom och utom kommungränsen. Genom underhåll och trygghetsanpassningar kan användandet från allmänheten och föreningslivet öka. Under 2017 projekteras för ett nytt motionsspår i Lövsta samt ett konstsnöspår i Ågesta som i sig ökar förutsättningen för fler att vistas och motionera i naturen.

Verksamhetsplanerna beskriver ett ökat samarbete mellan stadens nämnder och styrelser kring samplanering av idrottshallar där gemensamma lokalprogram och frågor kring kortlås, säkerhet och bemanning samordnas. Skolkostnadsersättningen kommer att utredas i syfte att tillgängliggöra mer halltid för föreningarna.

Stadsdelsnämndernas verksamhetsplaner beskriver att fritidsverksamheten erbjuder aktiviteter för ungdomar på kvällar, helger och på lov. Verksamheten ska möta ungdomarnas behov och beskriver ett aktivt arbete för att nå fler flickor. Genom samverkan inom och mellan stadsdelsnämnder används resurser såsom medborgarkontor, skolor och idrottshallar för att fritidsverksamheterna utvecklas och nya mötesplatser för ungdomar tas fram. Stadsdelsnämnderna beskriver också väl utvecklade samarbeten sinsemellan och idrottsnämnden i syfte att tillgodose behovet av fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Sammantaget beskriver verksamhetsplanerna mycket höga ambitioner för verksamheterna, med höga ambitioner för brukarnöjdheten kring stadens fritidsgårdar, parklekar, sportscamp samt simhallar, simskola och idrottshallsverksamhet.

Stadsledningskontoret har gått igenom nämndernas riskanalyser ur målperspektiv och konstaterar att inga särskilda risker föreligger ur detta hänseende. Uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål bygger på utfallet i enkäter. Enskilda händelser av temporär karaktär kan påverka utfallet negativt trots att aktiviteter med högt målfokus och hög kvalitet genomförs.

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kulturen, konsten och skapandet är en närvarande och närande del av demokratin. Kulturen i Stockholm skapar möten, upplevelser och är inkluderande. Det egna skapandet ges utrymme i en miljö där det fria uttrycket är tillgängligt för alla oavsett bakgrund, inkomst eller könstillhörighet.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga fyra av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 25 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Stadens arbete med att öppna upp kulturens möjligheter för alla stadens invånare kommer till uttryck bland annat genom de sänkta avgifterna för kulturskolan vilka ökar möjligheterna för socioekonomiskt svaga grupper att tillgängliggöra sig kulturellt uttryck. Särskilt angeläget ur denna aspekt är stadens satsning El Sistema som ger en ingång till musikaliskt skapande i stadens ytterområden. Sänkta avgifter inom Kulturskolan tillsammans med borttagandet av avgifterna för stadens museer leder till att tillgängligheten till kulturupplevelser fortsätter att öka under 2017.

Under 2017 kommer en utredning slutföras kring 1 procentregeln som kommer att stödja nämndernas arbete med att skapa mer konst i stadens offentliga rum, inomhus såväl som utomhus. Särskilt stadens ytterområden prioriteras avseende konstnärlig gestaltning.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen samarbetar med bland annat Stockholm Business Region AB för att verka för att kulturaktörer väljer att verka i Stockholm och att kulturella och kreativa näringar väljer att etablera sig i staden. Uppdraget att stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar är väl omhändertaget i verksamhetsplaneringen.

Stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och äldrenämnden fångar upp ett levande kulturuppdrag för förskolebarn, skolbarn och äldre genom ambitiöst satta mål.

Även Stockholms Stadsteater AB har tagit fram egna nedbrutna styrelsemål. Stadsteaterns aktivitetsplan och framtagna indikatorer kommer att stärka kulturens ställning i ytterstaden, engagera fler barn och ungdomar samt tillgängliggöra kulturutbudet för funktionshindrade.

Kulturhuset Stadsteaterns biblioteksverksamhet är en viktig del av stadens biblioteksliv och särskilt viktig för barn och barnlitteratur. Under året kommer biblioteket TioTretton öppna på nytt med utökad verksamhet i nya lokaler. I och med nyöppningen kommer det att finnas möjlighet till fler aktiviteter som till exempel ett scenutrymme för identitetslekar, rörelser, film och personal som möter barnen på deras egna villkor.

Kommunfullmäktiges mål om Stockholm som en jämställd stad med jämt fördelad makt och resurser kommer till uttryck i nämndernas arbete med antidiskriminering, hbtq-rättigheter och barnkulturprogrammet "Kultur i ögonhöjd". Andra viktiga styrdokument som fångas upp av verksamhetsplanerna och verkar för demokratiskt jämlika förutsättningar är Mångfaldsplanerna och "Plan för lika rättigheter och möjligheter". Nämnderna analyserar fördelningen av resurserna ur ett jämlikhetsperspektiv så att dessa fördelas jämställt.

Stadsledningskontoret har gått igenom nämndernas riskanalyser ur målperspektiv och konstaterar att inga särskilda risker föreligger ur detta hänseende. Uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål bygger på utfallet i enkäter. Enskilda händelser av temporär karaktär kan påverka utfallet negativt trots att aktiviteter med tydligt målfokus och hög kvalitet genomförs.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. Äldreomsorgen ska vara hållbar, jämställd, tillgänglig och likvärdig. Alla äldre har rätt till tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet. Rätten till självbestämmande är grundläggande. Trygga villkor för personalen är en förutsättning för en trygg äldreomsorg.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar. Bedömningen grundas på att för fyra av kommunfullmäktiges sex indikatorer uppnår

nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt och för två indikatorer uppnås årsmålet delvis. Av 32 nämnder har 19 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Av 2017 års indikatorer är tre stycken formulerade på samma sätt som för 2016. Övriga tre indikatorer är en sammanslagning av de tidigare indikatorerna som följts upp genom Socialstyrelsens årliga undersökning för vård- och omsorgsboende och hemtjänst samt genom stadens årliga undersökning för dagverksamheten.

De aggregerade årsmålen ligger i somliga fall över utfallet för 2016.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel nöjda omsorgstagare i äldreomsorgen* uppgår till 83,2 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 84 procent. Stadsdelsnämnderna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta uppmanas att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen* uppgår till 83,3 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 84 procent. Stadsdelsnämnderna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta uppmanas att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

8. Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter som bidrar till att uppnå målet.

Bland dessa kan nämnas att äldrenämnden kommer att börja implementera ett nytt arbetssätt under året. Utifrån det som har framkommit i ett utvecklingsprojekt under 2016, kommer nämnden presentera anvisningar för beställning, genomförandeplaner och uppföljning inom hemtjänsten. Syftet är att öka den enskildes inflytande över hur och när hemtjänstinsatser utförs samt att förbättra beställares och utförares samverkan runt den enskildes behov. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden bedöms beröras av målet men har inte utvecklat egna mål, indikatorer eller aktiviteter. Dessa nämnder uppmanas att utveckla detta samt beskriva hur de bidrar till att målet uppfylls.

Flera stadsdelsnämnder arbetar med att förbättra maten och måltidssituationen inom äldreomsorgens verksamheter. Genom kvalitetshöjande insatser ska medarbetare få dietistled utbildning om kost och nutrition för äldre. Äldres munhälsa, maten och måltiden är i fokus för många av stadens verksamheter.

Flera stadsdelsnämnder har i sin väsentlighets- och riskanalys lyft fram att brukare kan ha svårt att larma personal, att larm inte besvaras eller ens fungerar och som verksamheten dessutom i vissa fall inte får kännedom om. Det skapar en otrygghet hos brukaren då den inte kan påkalla personalens uppmärksamhet eller få hjälp i en akut situation. Konsekvenserna ses som betydande.

Inom den kommunövergripande verksamheten *Stockholms Trygghetsjour* arbetas det med teknikskiftet från analog till digital larmkedja. Det har påbörjats en upphandling av digital larmmottagning som kommer vara mottaglig för dagens välfärdsteknik, och som kommer implementeras vid årsskiftet 2017/2018.

Ett klimatsmart Stockholm

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Energi-, trafik- och stadsplanering ska främja en hållbar utveckling och skydda ekologiska samband och närnatur i staden. Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska genomgående prioriteras. Alla stadens verksamheter ska utgå från målet om en så liten miljöpåverkan som möjligt.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsplanerna för 2017 sammantaget innebär att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar/anmodanden. Bedömningen

baseras på att samtliga underliggande årsmål för verksamhetsområdet bedöms uppfyllas helt.

Energianvändningen är hållbar

Stockholms stad ska bli en klimatneutral stad och med målet att vara fossilbränslefritt år 2040. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar och anmodanden. Bedömningen grundas på att för fyra av kommunfullmäktiges fem indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 28 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måloppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Köpt energi* uppgår till 1 868 GWh, vilket är högre än kommunfullmäktiges årsmål på max 1 835 GWh. Bostadsbolagen kommer under 2017 ta fram en gemensam strategi för att bidra till stadens mål och delmål om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040. Bolagen fortsätter också under året arbeta med energieffektiviseringar vid ombyggnationer och fokuserar på klimatsmarta bostäder med satsningar på egenproducerad förnybar el som till exempel solceller. I stort sett samtliga bolag höjer sina ambitioner vad gäller inköpt energi för värme, komfortkyla och varmvattenförbrukningen och sänker sina mål för 2017. Kungsholmens stadsdelsnämnd har inte angett något årsmål och uppmanas därför att i samband med tertialrapport 1 återkomma med årsmål. Fastighetsnämnden uppmanas och Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana bolagsstyrelserna ovan att i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Av de fyra nämnder som inte har utvecklat ett eget nämndmål har två (kulturnämnden: stadsarkivet och kulturnämnden: kulturförvaltningen) genomförandansvar för delmålen i Stockholms stads miljöprogram 2016-2019. Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020 och staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020 och uppmanas därför att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa uppfyllnad av verksamhetsområdesmålet.

Uppfyllandet av verksamhetsområdesmålet stöds av flera övergripande styrdokument framförallt Stockholms stads miljöprogram 2016-2019 och Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att exploateringsnämnden bidrar genom att ställa tydliga krav på låg energiförbrukning i nyproducerade byggnader. Fastighetsnämnden arbetar med energieffektiviseringslösningar som till exempel återvinning av spillvärme eller kyla samt förnybar energi. Idrottsnämnden gemensamt med fastighetsnämnden initierar nya energilösningar i idrottsanläggningar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar inom ett antal områden för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan som till exempel energirådgivning, tillsyn, tekniska utvecklingsprojekt, uppföljning och beräkning av växthusgasutsläpp, utrednings- och planeringsarbete. Trafiknämnden vidtar åtgärder för att effektivisera energiförbrukningen i sina anläggningar såsom belysning och parkeringsautomater och stadsdelsnämnderna arbetar med olika typer av energieffektiviseringar som till exempel översyn och åtgärder av belysning och vitvaror i sina verksamheter.

Stadsledningskontoret konstaterar att det finns risker som är väsentliga och som kan påverka måloppfyllelsen för verksamhetsområdesmålet, till exempel att nämnder och bolagsstyrelser inte kan genomföra energieffektiviseringar i den grad som krävs för att nå verksamhetsområdesmålet.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Stadens transporter ska ha mindre miljöpåverkan samtidigt som staden växer. Nya cykelbanor ska byggas och förutsättningarna för fotgängare ska förbättras. Framkomligheten ska öka för stombusstrafiken. Samlastningsinitiativ för godstrafiken ska fortsätta och bilpooler ska prioriteras. Luftkvaliteten ska förbättras genom minskad biltrafik och minskad dubbdäcksanvändning.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att samtliga av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 27 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls, varav 23 även har tagit fram nämndmål. Några nämnder har tagit fram indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelsen.

Uppfyllandet av målet stöds av flera övergripande styrdokument, som till exempel miljöprogrammet och strategierna för fossilbränslefrihet och framkomlighet samt därtill hörande handlings- och åtgärdsplaner. Ytterligare stadsövergripande dokument inom området håller på att tas fram, till exempel en strategi för koncerngemensam fordonshantering. Sammantaget ger detta en stabil grund för en positiv utveckling inom verksamhetsområdet.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Trafiknämnden planerar att fortsätta arbetet med att utforma gaturummet på gåendes och cyklisters villkor, att medverka till att kollektivtrafik byggs ut och blir mer attraktiv, att förbättra tillgången till publik laddinfrastruktur, att främja bilpooler och att anpassa hastighetsgränserna. Vidare avser nämnden att genomföra åtgärder för bättre leveranstrafik och att utveckla kommunikationen om hållbart resande. Även arbetet med att implementera den nya parkeringsstrategin bidrar till måluppfyllandet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden driver genom sitt miljöbilsarbete frågor om hållbara transporter. Det sker bland annat genom att sprida information, verka för incitament och förmåner som gynnar miljöfordon och miljöbränslen samt genom att vara behjälpliga och verka för att rätt krav avseende miljöbilar och drivmedel tillämpas där det är relevant i samband med stadens upphandlingar. Stadsledningskontoret förutsätter att nämnden inte medverkar till ökat användande av miljödieselbilar, eftersom utsläppen av kväveoxider och andra skadliga ämnen i många fall är högre än för motsvarande bensindrivna fordon.

Merparten av alla nämnder och bolagsstyrelser bidrar aktivt till att staden uppnår verksamhetsområdesmålet. Dessa bidrag avser i första hand inriktningen mot att använda miljövänliga transporter i den egna verksamheten, såsom att samordna transporter, revidera rutiner kring att tanka och köra bil, öka användningen av elcyklar för kortare transporter och att genomföra miljörevision av driftentreprenörernas maskinparker.

I väsentlighets- och riskbedömningen har inga risker med allvarlig eller mycket allvarlig konsekvens för måluppfyllandet identifierats.

Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

När staden växer ska hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar ställer krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för sju av kommunfullmäktiges åtta indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 21 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Av de elva nämnder som inte har utvecklat ett eget nämndmål har tre (fastighetsnämnden, kulturnämnden: kulturförvaltningen och utbildningsnämnden) genomförandansvar för delmål i Stockholms stads miljöprogram och uppmanas därför att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa verksamhetsområdesmålet.

För en indikator, *Andel inflyttade i ny stadsdel som är nöjda med stadsmiljön*, som är ny för 2017 är årsmålet ännu inte fastställt. Stadsbyggnadsnämnden avser att definiera indikatorn och genomföra en undersökning varefter målvärde kan sättas. Stadsbyggnadsnämnden uppmanas att i samband med tertiärrapport 1 återkomma med definition och årsmål.

Uppfyllandet av målet stöds av flera övergripande styrdokument som till exempel Stockholms stads miljöprogram, handlingsplan för god vattenstatus, dagvattenstrategin och kommande riktlinjer för ett grönare Stockholm samt översiktsplan.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter som för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att exploateringsnämnden ska i samverkan med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden implementera ekosystemtjänster och grönytekomensation samt stadens nya dagvattenstrategi. Trafiknämnden har fått uppdraget med samordningsansvar för att implementera kommande riktlinjer ett grönare Stockholm i samverkan med bland annat stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar bland annat genom sitt arbete med miljöövervakning som utförs i syfte att följa trender och utveckling för att sedan använda resultaten som underlag för framtagande och prioritering av åtgärder i olika projekt och i stadsplaneringen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar även genom att samordna, planera och projektleda framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnderna har uppmärksammat uppmaningen, om framtagande av fler indikatorer, i mina synpunkter i beslutet av miljöprogrammet genom att trafiknämnden har formulerat en ny indikator *Andel reviderade parkplaner* som innehåller strategier för utveckling av ekosystemtjänster för att säkerställa en god naturvård som stärker och utvecklar den biologiska mångfalden i stadens befintliga grönstruktur.

Stockholms Stadshus AB har formulerat en ny bolagsindikator för AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och SISAB, *Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet*, för att förebygga spridning av miljöfarliga ämnen. *Stockholms kretslopp är resurseffektiva*

Stockholm ska utveckla kretslopp som är resurseffektiva. Genom att öka hushållningen med material förhindras uppkomsten av avfall och avfall som uppkommer tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Möjligheten att återvinna förbättras genom tillgängliga återvinningscentraler och utökade möjligheter till återbruk. Matsvinnet ska minska och insamling av matavfall ha ökat till 70 procent år 2020.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärda kommunstyrelsens uppmaningar och anmodanden. Bedömningen grundas på att för två av kommunfullmäktiges tre indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 21 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måloppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd* uppgår till 30 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 40 procent. Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana Stockholm Vatten och Avfall AB att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertiärrapport 1 återkomma med reviderat årsmål för indikatorn *Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd* uppgår, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser har genomförandeansvar för delmål under målet: Resurseffektiva kretslopp i Stockholms stads miljöprogram. Av de elva nämnder som inte har utvecklat ett eget nämndmål har åtta genomförandeansvar för delmål i miljöprogrammet och därför uppmanas exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, kulturnämnden: kulturförvaltningen, kyrkogårdsnämnden, utbildningsnämnden,

aldrenämnden, stadsbyggnadsnämnden och socialnämnden att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa kommunfullmäktiges mål.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att nämnderna arbetar bland annat med att öka återbruk av elektronik samt återanvändning av möbler vilket bidrar till att förebygga uppkomsten av avfall. Miljö- och hälsoskyddsnämnden genomför en riktad tillsyn på restauranger för att åstadkomma ökad matavfallsinsamling. Insatser riktas även mot butiker med målet bättre sortering av avfall och därmed ökad insamling av matavfall. Trafiknämnden ska implementera och kommunicera ett program för avfallhantering i offentliga rum med syfte att minska nedskräpning genom att göra det enklare att återvinna avfall för både stadens invånare och besökare. Stadsdelsnämnderna bidrar bland annat genom att arbeta med en resurseffektiv avfallhantering genom att skapa förutsättningar för verksamheterna att sortera avfallet. Även i parkmiljöer förbättras möjligheterna för besökare att sortera avfall.

Bolagsstyrelserna bidrar till målet i olika utsträckning, men främst bidrar Stockholm Vatten och Avfall AB som har tagit fram en ny avfallsplan 2017-2020 för stadens arbete med avfallshanteringen.

Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar bland annat med att stimulera återbruk, materialåtervinning och matavfallsinsamling genom kommunikation, taxestyruddning, utveckling av teknik och insamlingsmetoder samt tillsyn. Under 2017 kommer insamlingen av hushållsavfall att effektiviseras genom nya entreprenörsavtal, där varje entreprenör får ett helhetsansvar för ett område. Den största utmaningen för Stockholm Vatten och Avfalls del är målet om 70-procentig insamling av matavfallet till år 2020. Uppförandet av en optisk sorteringsanläggning i Högdalen kommer bidra till att målet nås, men stora insatser kommer även krävas på kommunikation och incitament för att öka matavfallsinsamlingen och säkerställa kommunfullmäktiges mål.

Nämnderna har inte rapporterat några allvarliga risker för att verksamhetsområdesmålet inte ska uppnås. Stadsledningskontoret konstaterar dock att det finns risker som är väsentliga och som kan påverka måluppfyllelsen för verksamhetsområdesmålet som till exempel att matavfallsinsamlingen inte ökar i förväntad takt och att avfallshanteringen inte är resurseffektiv.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen. I

Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett ”Giftfritt Stockholm 2030” och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för fem av kommunfullmäktiges sex indikatorer uppnår nämndernas och bolagsstyrelserna aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt. Av 32 nämnder har 22 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till uppfyllelsen.

Stadsledningskontoret konstaterar att det saknas årsmål för indikatorn *Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter*. Under 2017 kommer ett pilotprojekt som leds av Kemikaliecentrum att initieras och där fyra av stadens nämnder och bolagsstyrelser ingår med syftet är att samla in underlag som ska ligga till grund för ett årsmål ska kunna formuleras år 2018.

Av de tio nämnder som inte har utvecklat ett eget nämndmål har tre (fastighetsnämnden, kyrkogårdsnämnden och Bromma stadsdelsnämnd) genomförandeansvar för delmål i Stockholms stads miljöprogram och uppmanas därför att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa verksamhetsområdesmålet.

Stadsledningskontoret konstaterar att Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Spånga-Tensta och Östermalm stadsdelsnämnder och Stockholms Hamn AB har satt årsmål som är

låga i förhållande till kommunfullmäktiges årsmål för indikatorn *Andel bygg-och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende använden av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system*. Ovan nämnda stadsdelsnämnder uppmanas att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta. Stadsledningskontoret anmodar Stockholm Stadshus AB att uppmana Stockholms Hamn AB att höja sin ambitionsnivå och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

För indikatorn *Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totalt värdet av inköpta måltider och livsmedel* har utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna Kungsholmen och Farsta formulerat årsmål som är byggda på schablonbelopp och nämnderna uppmanas att återkomma i samband med tertialrapport 1 med reviderade årsmål baserade på prognostiserade utfall.

Stadsledningskontoret kan konstatera att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Kemikaliecentrum har en central roll i arbetet med att skydda Stockholms barn och vuxna från skadlig kemikaliepåverkan och här kan arbetet med kemikaliesmarta förskolor särskilt lyftas fram. Där ges webbutbildningar samt vägledning för att stötta nämnder och bolagsstyrelser. I detta ärende fördelas 6 miljoner kronor ur *Central medelreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* för genomförandet av vägledningen Kemikaliesmart förskola.

Stadsledningskontoret konstaterar att det finns risker som är väsentliga och som kan påverka måluppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

10. Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden följer nya utmaningar. Det är viktigt att redan i planeringen för bebyggelse arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar och anmodanden. Bedömningen grundas på att för tre av kommunfullmäktiges fem indikatorer uppnår nämndernas och bolagsstyrelsernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt och för en indikator uppnås årsmålet delvis. Av 32 nämnder har 19 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Stadsledningskontoret konstaterar att av de tretton nämnder som inte har utvecklat ett eget nämndmål har en (fastighetsnämnden) genomförandeansvar för delmål i Stockholms stads miljöprogram och uppmanas därför att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa verksamhetsområdesmålet.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel skolor med godkänd obligatorisk ventilationskontroll (OVK)* uppgår till 94 procent, vilket inte är i paritet med kommunfullmäktiges årsmål på 100 procent. Stadsledningskontoret anmodar Stadshus AB att uppmana Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderat årsmål, samt att vid behov ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Det konstateras även att AB Svenska Bostäder och Micasa Fastigheter i Stockholm AB har satt lägre årsmål än kommunfullmäktiges årsmål på 85 procent för indikatorn *Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m³ luft*. Stadsledningskontoret anmodar Stockholm Stadshus AB att uppmana AB Svenska Bostäder och Micasa Fastigheter i Stockholm AB höja sina ambitionsnivåer samt i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Uppfylldandet av målet för verksamhetsområdet stöds av en rad styrdokument där Miljöprogram för Stockholms Stad och Åtgärdsprogram mot buller enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller kan nämnas särskilt. Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsverksamhet kan också nämnas som bland annat är riktad mot skolor och förskolor i syfte att skapa förbättrad ventilation och hygien samt minska inomhusbuller. Detta ger sammantaget en stabil grund för en positiv utvecklingen inom verksamhetsområdet.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det i nämndernas riskanalyser (*brister i inomhusmiljön uppstår utan att identifieras och åtgärda*) som kan anses vara väsentlig och kan påverka måluppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål inom verksamhetsområdet.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholm ska vara centrum för nytänkandet. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsplanerna för 2017 sammantaget innebär att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar/anmodanden. Bedömningen baseras på att samtliga fem underliggande årsmål för verksamhetsområdet bedöms uppfyllas helt.

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle, med bland annat gemensamma forskningsprojekt, är en av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden. Stockholm ska vara ett centrum för internationell verksamhet inom forskning och utveckling vilket förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga två av kommunfullmäktiges indikatorer når nämndernas aggregerade årsmål upp till kommunfullmäktiges mål. Av 32 nämnder har 19 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Kommunstyrelsen samordnar stadens samverkan med universitet och högskolor, bland annat med Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) inom ramarna för projektet Digital Demo Stockholm (DDS). Med utgångspunkt i innovationsstrategin ska kommunstyrelsen samordna arbetet med att skapa innovationskraft i egna verksamheter och bidra till Stockholm som kunskapsregion. Ett nytt samverkansavtal har tecknats med Openlab från år 2017.

Arbetsmarknadsnämnden samverkar med akademierna och finns representerad i arbetsgrupper som berör nämndens verksamhetsområden inom Eurocities. Nämnden planerar även bland annat forskningsseminarier som ska omfatta nämndgemensamma intresseområden för vuxenutbildningen och jobbtorg.

Exploateringsnämnden stärker samverkan mellan akademi och samhälle, bland annat genom gemensamma forskningsprojekt och en offensiv satsning på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum. I sin planering ska nämnden också skapa goda förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bland annat i uppdrag att tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB stödja KTHs utbyggnad av ett vattencentrum för innovation och forskning.

Trafiknämnden framhåller i sin verksamhetsplan att många utmaningar som ligger i att förverkliga det växande Stockholm kräver ett konstruktivt samarbete med såväl lärosäten och forskningsinstitut som med näringslivet. Under 2017 samverkar nämnden bland annat med akademier för utveckling och utvärdering av teknik för partikelmätning av PM10-halter i trafiktunnlar.

Utbildningsnämnden planerar att, med innovationsstrategin som grund, utforma stöd som stadens skolor ska kunna ta del av för att främja innovativa idéer och arbetssätt. En utökad

samverkan med lärosätena i regionen kommer även att ske bland annat inom samverkansplattformen Stockholm Teaching & Learning studies.

Stadsledningskontoret bedömer att alla stadsdelsnämnder arbetar med samverkan, verksamhetsförlagd utbildning eller liknande som bidrar till måluppfyllelsen. Mot bakgrund av detta uppmanas stadsdelsnämnderna Farsta, Hässelby-Vällingby, Skarpnäck, Spånga-Tensta samt Älvsjö att i samband med tertiärrapport 1 beskriva hur de bidrar till uppfyllelsen av målet för verksamhetsområdet.

Utifrån vad nämnderna har rapporterat konstateras inga väsentliga risker som kan påverka måluppfyllelsen för verksamhetsområdesmålet.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Stockholm är en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet stärks genom utvecklad företagservice och rådgivning. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikesfödda stöds särskilt. Staden samverkar med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta företagets behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för tre av kommunfullmäktiges tre indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 25 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Staden arbetar med målet inom tre huvudområden. I Stockholm ska arbetsgivare för det första ha tillgång till både rätt och efterfrågad kompetens. Framförallt arbetsmarknadsnämnden möter upp detta genom att prioritera utbildningar inom bristyrken och yrkesutbildningar som i högre grad kopplas till arbetsmarknaden och dess behov. Stadsledningskontorets uppfattning är att nämndens nära samarbete med arbetsgivare, lokala arbetsgivarnätverk och närvaro vid branschmässor skapar förutsättningar för effektiv matchning mellan aspiranter, elever och arbetsgivare.

Den andra delen av stadens näringslivsarbete består av aktiviteter i den fysiska miljön. Staden ska medverka vid företagsetableringar genom den fysiska planeringen och tillgängliggöra attraktiva fastigheter och lokaler. Både exploateringsnämnden och fastighetsnämnden visar genom väl nedbrutna nämndmål stor förståelse för uppdraget, bland annat genom engagemang i Norra Djurgårdsstaden och Larsboda.

Stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholm Business Region AB har kontakter med näringslivet. Det är angeläget att stadens myndigheter uppfattas som moderna, professionella och serviceinriktade med transparenta processer som inger högt förtroende hos kunder och stockholmare. Stadsbyggnadsnämnden har arbetat strukturerat och målmedvetet för att korta bland annat handläggningstider, förbättra den egna arbetsmiljön och utveckla metoder för att mäta kundnöjdheten. Stadsledningskontoret vill uppmuntra stadsbyggnadsnämnden att fortsätta arbetet som lett till en positiv resultatutveckling, samtidigt som nämnden säkerställer att målet för Nöjd kund-index faktiskt uppnås under året.

Stadsdelsnämnderna har en särskild position att företräda företagandet ur det lokala perspektivet. Det lokala perspektivet omfattar både trygghets-, service- och kommunikationsaspekter som tillsammans gör en stadsdel attraktiv för företagande.

Stadsdelsnämnderna beskriver bland annat i sina verksamhetsplaner hur entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikesfödda särskilt ska stödjas, hur samarbete med Stockholm Business Region AB, Invest Stockholm, Nyföretagarcentrum och Start Up Stockholm organiseras, bland annat i form av informationsträffar för att underlätta starta-egenverksamhet i området. Andra stadsdelsnämnder kopplar på ett förtjänstfullt sätt ihop utvecklingen av lokala stadsdelscentrum genom att koppla mål och åtgärder som pekats ut i Lokala Utvecklingsprogram (LUP).

Stadsledningskontoret konstaterar att inga särskilda risker föreligger ur detta hänseende. Uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål bygger på utfallet i enkäter riktade mot

näringslivet. Enskilda händelser av temporär karaktär kan påverka utfallet negativt trots att aktiviteter med högt målfokus och hög kvalitet genomförs.

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad och arbetslösheten sjunker, men det finns samtidigt utmaningar i form av en hög arbetslöshet i vissa grupper och en arbetskraftsbrist i många yrken. Insatserna mot ungdomsarbetslöshet ska fortsätta och fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för tolv av kommunfullmäktiges tretton indikatorer uppnår nämndernas och bolagsstyrelsernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt. Av 32 nämnder har 30 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Kommunfullmäktiges mål för indikatorn *Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb* bedöms inte nås utifrån den rapporterade ambitionsnivå. Utan tillräckligt antal tillhandahållna platser blir det svårt att nå årsmålet för indikatorn *Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb*. Alla facknämnder (med undantag av valnämnden och revisorskollegiet, samt utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden som har rapporterat ett högt antal arbetsplatser) uppmanas, och Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana alla bolagsstyrelser att öka ambitionsnivån och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål för indikatorn *Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb*.

Prognoser över arbetsmarknadsläge och konjunktur visar på minskat behov av ekonomiskt bistånd under 2017. Stadens prognoser inkluderar dock inte nyanlända som nyligen fått eller kommer att få uppehållstillstånd under året.

Stadsledningskontoret bedömer att måluppfyllelsen för målen om sommarjobb underlättas av att måluppfyllelsen mäts i två separata indikatorer (*Antal ungdomar* och *Tillhandahållna platser*). Genom bättre samordning och ökad tydlighet har både bolagsstyrelser, fack- och stadsdelsnämnder generellt förbättrat sitt arbete att erbjuda arbetsplatser åt ungdomar från olika stadsdelar. 2017 års måluppfyllelse kan dock påverkas av att det förtydligats att indikatorerna endast mäter jobb under sommarlovet, och inte feriejobb under höst-/jullovet.

Genom arbetsmarknadsnämnden och Jobbtorg Stockholm erbjuds personer som står långt ifrån arbetsmarknaden individbaserat stöd, insatser och möjlighet till utbildning. Särskilt prioriterade är kortutbildade, unga, kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden, kvinnor och män med funktionsnedsättning och nyanlända. Arbetsmarknadsnämnden beskriver aktiviteter, planerat utvecklingsarbete och samverkan som bedöms bidra till måluppfyllelsen. Alla stadsdelsnämnder har antagit egna nämndmål som stödjer måluppfyllelsen. Alla nämnder och bolagsstyrelser bidrar till måluppfyllelsen genom att anställa och/eller tillhandahålla platser för praktik, sommarjobb och/eller Stockholmsjobb.

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden samt för fortbildning av personal som saknar adekvat utbildning. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) ska höjas med ökade möjligheter till individanpassning.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga fyra av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämnders och bolagsstyrelsernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt. Av 32 nämnder har 16 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Arbetsmarknadsnämnden beskriver aktiviteter, planerat utvecklingsarbete och samverkan som bedöms bidra till måluppfyllelsen. Arbetsmarknadsnämnden har på ett bra sätt integrerat

åtgärdesförslag från sociala hållbarhetskommisionen. Sex av fjorton stadsdelsnämnder har antagit egna nämndmål. Bland annat beskrivs arbete för att öka kunskaperna hos vuxna personer med utvecklingsstörning genom att kombinera daglig verksamhet med lärvux (Rinkeby-Kista) och förskolans roll som starten på det livslånga lärandet (Södermalm, Älvsjö). Färsta stadsdelsnämnd har inte beskrivit hur de bidrar till måluppfyllelsen och uppmanas att komplettera med nämndmål, aktiviteter eller beskrivning av hur nämnden kan bidra till måluppfyllelsen i samband med tertiärrapport 1.

Inom sfi erbjuds deltagarna individuellt anpassade utbildningsvägar parallellt med jobb, praktik eller annan utbildning. Efterfrågan på sfi väntas öka under året till följd av det ökade antalet nyanlända. Den ökade efterfrågan väntas innebära en utmaning för verksamheterna att bereda plats, men bedöms inte innebära en allvarlig risk för möjligheterna till måluppfyllelse.

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är målet att skapa en jämlik och hållbar stad. En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Stockholms stad ska ha en budget i god ekonomisk balans och stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Samtliga 32 nämnder har angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

För att skapa en långsiktigt hållbar ekonomi är det viktigt att säkerställa en långsiktig planering ur såväl ett projekt- planerings- som finansieringsperspektiv. Stadsledningskontoret konstaterar att det föreligger risk för fördröjning i ett antal investeringsprojekt, framför allt i Östermalmshallen, Liljevalchs och Åkeshovs sim- och idrottshall. Fastighetsnämnden uppmanas att vidta åtgärder för att säkerställa styrningen av projekten. Exploateringsnämnden ska säkerställa att investeringsmedel för grönkompensation och andra investeringar i stadsmiljön fördelas jämnt över staden. Exploateringsnämnden uppmanas att i samband med tertiärrapport 1 utveckla hur detta kommer att ske.

Arbetet med analysera stadens ekonomiska verksamhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv fortsätter. Bland annat fortsätter kommunstyrelsen arbetet med att ge stadens förvaltningar möjlighet att skapa en jämställdhetsintegrerad budgetprocess. Skärholmens stadsdelsnämnd redogör för att prioriteringar inom investeringsverksamheten sker utifrån områden där behoven är störst med fokus på ett socialt och jämställt perspektiv.

De åtaganden nämnderna beskriver i sina verksamhetsplaner svarar väl upp till kommunfullmäktiges ambitioner om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Digitala verktyg beskrivs som medel för att utveckla kvaliteten och effektivisera verksamheterna. Ett exempel på detta är projektet *Effektivt inköp* som har som syfte att effektivisera inköpsprocessen och skapa bättre kontroll att rätt avtal och rätt pris används. Även arbetet med att ta fram en förstudie för ett gemensamt budgetverktyg för samtliga nämnder fortsätter. Syftet är att förbättra arbetet med budget, uppföljning, analys och prognos vilket kan ge bättre beslutsunderlag och möjlighet att agera tidigare på negativa avvikelser.

Den 1 juli 2017 börjar det nya ersättningsystemet för ensamkommande flyktingbarn att gälla. Ett antal stadsdelsnämnder påpekar i sin väsentlighets- och riskanalys att det finns risk att statsbidraget inte täcker nämndens kostnader. Förändringen kan medföra utmaningar för stadsdelsnämnderna att säkerställa framförallt en god prognossäkerhet men även budgetföljsamheten. Stadsledningskontoret har för avsikt att under året följa utvecklingen.

Nämndernas kvalitetsarbete

Enligt kommunfullmäktiges budget för 2017 gäller *Programmet för kvalitetsutveckling* alla nämnder och bolagsstyrelser. Stadsledningskontoret betonar vikten av att utveckla analysen av verksamheternas resultat samt vikten av att alla nämnder och bolagsstyrelser arbetar systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på resultat och

verksamhetsutveckling. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska aktivt uppmuntra verksamheterna att delta i stadens kvalitetsutmärkelse och de har ett ansvar att både visa upp, aktivt söka och lära av goda exempel i andra verksamheter.

De flesta nämnder redovisar i sina verksamhetsplaner hur de arbetar med strategisk kvalitetsutveckling. Flera nämnder beskriver hur de uppmuntrar till deltagande i stadens kvalitetsutmärkelse och goda exempelmässa. Önskvärt är att fler nämnder faktiskt deltar i stadens kvalitetsutmärkelse.

Ett antal goda exempel på arbetssätt och metoder beskrivs i nämndernas verksamhetsplaner, exempel som kan spridas i kvalitetsnätverk och på Goda exempelmässan. Någon nämnd lyfter upp arbetet kring mänskliga rättigheter och jämställdhets- och mångfaldsfrågor som en del i kvalitetsarbetet vilket är positivt.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholmarna är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsplanerna för 2017 sammantaget innebär att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar/anmodanden. Bedömningen baseras på att samtliga åtta underliggande årsmål för verksamhetsområdet bedöms uppfyllas helt.

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Arbetet med att utveckla genusbudgetering ska fortsätta. Alla nämnder ska ha könsuppdelad statistik och analysera resursfördelningen utifrån kön.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålets årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar. Av 32 nämnder har 30 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att kvaliteten varierar stort i nämndernas beskrivningar. I många fall är rapporteringen otillräcklig och behöver både konkretiseras och stärkas. Kulturnämnden: kulturförvaltningen, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Kungsholmen och Rinkeby-Kista uppmanas att i samband med tertialrapport 1 göra en kompletterande och tydligare beskrivning av sitt arbete med jämställdhetsintegrering samt utveckla konkreta aktiviteter som stödjer verksamhetsområdesmålets uppfyllelse.

Nämnderna har inte rapporterat några väsentliga risker för att årsmålet för verksamhetsområdet inte ska uppnås. Merparten av det som tas upp bedöms av stadsledningskontoret inte som en så väsentlig risk att målet inte kan nås.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar att genomföra ett antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att flera nämnder beskriver fortsatta behov av att vidareutveckla arbete med könsuppdelad statistik och för många nämnder ligger allt större fokus på att utveckla arbete med jämställdhetsanalyser. Vidare rapporterar flera nämnder planerade utbildningsinsatser kopplat till för nämnderna aktuella verksamhetsområden. Flertalet nämnder har tagit fram eller planerar att ta fram och implementera lokala handlingsplaner och strategier för arbete med jämställdhetsintegrering. Några nämnder har prioriterat särskilda verksamhetsområden och/eller processer att fokusera på under året och några beskriver att de avsatt personella resurser för att stödja nämndens arbete med jämställdhetsintegrering.

Arbetsmarknadsnämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd rapporterar ett integrerat jämställdhetsperspektiv inom flertalet av nämndernas verksamhetsområden på ett särskilt föredömligt sätt. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd samverkar också med andra

stadsdelsnämnder och kommuner och sprider på så sätt goda erfarenheter till andra.

Stadsledningskontoret föreslår att årsmålet för indikatorn *Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys* fastställs till 100 procent. Då indikatorn avgränsas till andelen upprättade och relevanta tjänsteutlåtanden hos respektive nämnd som innehåller en jämställdhetsanalys bedöms ambitionsnivån om 100 procent ligga på en rimlig nivå. Berörda nämnder har fått uppskov till tertiärrapport 1 med att sätta egna årsmål.

Stockholm stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Stockholm stad behöver attrahera och behålla en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare och chefer. Som arbetsgivare ska Stockholm stad erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en god och hälsosam arbetsmiljö, som ett led i att på bästa sätt förstå och se till alla stockholmarnas behov.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer att uppnås helt under 2017. Av 32 nämnder har samtliga angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till målpuppfyllelse.

Den tidigare ökningen av sjukfrånvaron har avstannat och ligger nu på samma nivå som vid årsskiftet 2015/2016. Arbetet med att sänka och förebygga sjukfrånvaro är fortsatt prioriterat och nämnderna planerar att genomföra olika aktiviteter, som exempelvis utökad stöd för chefer i rehabiliteringsarbetet och kompetensutveckling för chefer inom psykisk ohälsa. Det systematiska arbetsmiljöarbetet är i fokus.

Flertalet av nämnderna har jämställdhetsintegrering som strategi och arbetar för ökad mångfald och likabehandling. Stadsdelsnämnderna har påbörjat förbättringsarbetet av arbetsituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare enligt Stockholms stads handlingsplan. Handlingsplanen innehåller 13 punkter och nämnderna prioriterar själva utifrån sin egen situation. Under året kommer nämnderna att arbeta för att förverkliga stadens reviderade personalpolicy som är en grund för att vägleda verksamheterna i att vara en bra arbetsgivare.

Utifrån en samlad kompetensanalys har nämnderna identifierat aktiviteter för att säkerställa kompetensförsörjningen och genom att de under året kommer att arbeta fram en kompetensförsörjningsplan på 3-5 års sikt ökar möjligheten att säkra framtida behov av kompetens.

Nämnderna planerar fortsatta utbildningar och andra stödåtgärder för chefer i syfte att ge dem bra förutsättningar att leda verksamheten.

Satsningar på kompetensutveckling för medarbetare för att höja kompetens och kvalitet i verksamheterna avspeglas i de ansökningar till stadens kompetensutvecklingsinsats som kommit in.

Nämnderna uppger att det finns en väsentlig risk att inte i tillräcklig omfattning lyckas rekrytera och behålla medarbetare i bristyrkena. Framför allt gäller det lärare, förskollärare och personal inom socialtjänsten.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska i den egna verksamheten skydda och främja mänskliga rättigheter. En viktig del av rättighetsarbetet är att synliggöra exempelvis förekomst av diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt. För att uppnå detta behöver staden bli bättre på att kartlägga och analysera verksamheten.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att nämndernas aggregerade årsmål för samtliga indikatorer når upp till kommunfullmäktiges mål. Av 32 nämnder har 30 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till målpuppfyllelse.

Stadens arbete med målet fortsätter att utvecklas på ett positivt sätt och rättighetsperspektivet kopplas oftare till övriga mål och verksamheter. Stadsledningskontoret har för avsikt att följa upp respektive stadsdelsnämnds- och bolags årsmål för de fem

indikatorerna under året.

Stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby och Spånga-Tensta uppmanas att under detta verksamhetsområdesmål i samband med tertialrapport 1 göra en kompletterande och tydligare beskrivning av sitt arbete med ungas organisering.

Nämnderna har inte rapporterat några väsentliga risker för att årsmålet för verksamhetsområdet inte ska uppnås. Merparten av det som tas upp bedöms av stadsledningskontoret inte som en så väsentlig risk att målet inte kan nås.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Utbildningsinsatser kring rättighets- och diskrimineringsfrågor fortsätter att prioriteras. Bland dessa kan nämnas att arbetsmarknadsnämnden ska genomgå SKL:s webbutbildning i mänskliga rättigheter. Äldrenämnden, Kungsholmens och Spånga-Tenstas stadsdelsnämnder kommer att stärka kompetensen inom hbtq-området. Servicenämnden beskriver föredömligt om sina planer på kompetenshöjande insatser kopplat till nämndens kärnverksamhet. Socialnämnden ska öka sina kunskaper om den romska minoritetens kultur och särskilda status, samt i samråd med den romska minoriteten utveckla arbetssätt i syfte att nå gruppen och verka för att återupprätta förtroendet för och tilliten till socialtjänsten. Utbildningsnämnden driver under 2017 ett våldspreventivt arbete i skolan riktat till skolelever. En kartläggning ska genomföras för att ge grund till utbildningsinsatser.

Farstas stadsdelsnämnd stödjer fortsatt ungas organisering genom att skapa mötesplatser för tjejer och hbtq-personer. Under 2017 satsar nämnden på hbtq-certifiering av fritidsledare, samt tjejkvällar i stadsdelens aktivitetshus. Rinkeby-Kistas stadsdelsnämnd kommer att lägga särskild vikt vid att stärka flickors organisering och egenmakt genom att initiera en utredning som ska resultera i en strategi med förslag om mötesplatser och stärkt organisering bland flickor.

Det är en positiv utveckling att fler nämnder kopplar rättighetsfrågorna till övriga verksamhetsområdesmål. Exempelvis planerar servicenämnden genomförande av insatser gällande mänskliga rättigheter i anknytning till arbetet med jämställdhetsintegrering. Ett annat exempel är trafiknämnden som fortsätter sitt arbete med att i kommunikation med stockholmarna använda inkluderande bilder som speglar samhällets sammansättning av individer. Nämnden ska även implementera etiska riktlinjer för reklam på de reklamplatser som staden ansvarar för. Syftet är att utformningen av det offentliga rummet inte ska uppfattas som exkluderande och att diskriminering inte förekommer på någon grund.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden och genomsyra stadens verksamheter. För att ytterligare garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd förstärks förutsättningarna att se varje barns behov. Under 2017 ska en strategi för barnets rättigheter beslutas och implementeras.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer att uppnås helt under 2017. Av 32 nämnder har 26 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. För de indikatorer som ligger under målet har ingen bedömning gjorts då föreslagna åtta indikatorer utgår i avstämningsärendet till förmån för de sex indikatorer som finns 2016 för målet.

Samtliga nämnder som har nämndmål vilket stödjer uppfyllelsen av verksamhetsområdesmålet uppmanas att även utveckla egna nämndindikatorer för nämndmålet. Bromma stadsdelsnämnd, fastighetsnämnden, kulturnämnden: stadsarkivet och äldrenämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerhetsställa att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett antal

aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas kulturnämnden: kulturförvaltningen som ska utreda nya pedagogiska samarbetsformer tillsammans med statliga institutioner såsom Dramaten och Moderna museet för att nå alla grupper för att öka möjligheten till deltagande i kulturskolan.

Överförmyndarnämnden kommer 2017 anställa en kommunikatör för att specifikt arbeta med att informera om hantering av barns tillgångar och hur de ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Utifrån vad nämnderna har rapporterat om väsentliga risker som kan påverka målpuppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål inom verksamhetsområdet konstateras inget systematiskt återkommande. Merparten av det som tas upp bedöms av stadsledningskontoret inte som en så väsentlig risk att målet inte kan nås.

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga medarbetare i staden ska ha kunskaper i våldsförebyggande arbete. Staden ansvarar för att inom framförallt socialtjänsten, skolan och förskolan arbeta förebyggande, och för socialtjänstens del också uppsökande och att ge stöd och skydd till brottsoffer.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar. Bedömningen baseras på att för samtliga av kommunfullmäktiges indikatorer bedöms nämndernas aggregerade årsmål som rimliga. Av 32 nämnder har 21 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till målpuppfyllelse.

Utbildningsnämnden har en viktig roll i samverkan med socialtjänsten för att tidigt upptäcka barn och unga som är utsatta för våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Utbildningsnämnden uppmanas att i samband med tertialrapport 1 formulera nämndmål och aktiviteter för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål nås samt att sätta årsmål på indikatorn *Andel medarbetare som gått utbildning om att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, som anser sig ha fått redskap för att upptäcka och samtala med barn om sin situation.*

Staden prioriterar och genomför ett antal åtgärder för att utveckla arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck så att kommunfullmäktiges mål kan nås. Relationsvårdsteamerna i staden erbjuder stöd- och behandlingsinsatser till våldsutsatta och våldsutövare och medarbetare fortbildas löpande för att kunna upptäcka och samtala om våld. Resurscentrum Origo utgör ett viktigt stöd i stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och under året stärks samarbetet med stadsdelsnämnderna. Det uppsökande och förebyggande arbetet bedrivs genom föreläsningar, informationsspridning och genom råd och stöd. Stadsdelsnämnderna Skärholmen, Spånga-Tensta och Enskede-Årsta-Vantör är goda exempel där relationsvårdsteamens kunskap används för att utbilda övriga medarbetare, vidare har nämnderna ett tydligt integrerat jämställdhetsperspektiv i kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Utifrån vad nämnderna har rapporterat om väsentliga risker konstateras inget systematiskt återkommande som stadsledningskontoret bedömer kan påverka målpuppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnderna har i varierande grad arbetat in stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck 2017-2020 i sina verksamhetsplaner. Delmålen ska prioriteras under gällande programperiod och ska arbetas in i nämndernas ordinarie styrning och uppföljning vilket underlättar uppföljning och analys av programmets mål.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla rutiner och metoder för att identifiera våldsutsatta. Flera nämnder, däribland Skärholmen, Södermalm och Skarpnäck använder standardiserade bedömnings- och utredningsinstrumentet med stöd i forskning och beprövade metoder. Stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista och Hässelby-Vällingby uppmanas att i samband med tertialrapport 1 beskriva hur de ska identifiera våldsutsatta.

Det våldspreventiva arbetet sker på olika nivåer, från tidiga universella insatser riktade till alla barn, unga och vuxna innan våldet och det hedersrelaterade våldet har skett, till insatser riktade mot våldsutövare. Hässelby-Vällingby och Enskede-Årsta-Vantör fortsätter att utveckla det våldsförebyggande arbetet, bland annat genom att påverka normer kring maskulinitet och våld bland barn och unga. Stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen, Rinkeby-Kista, Östermalm samt utbildningsnämnden uppmanas att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertiärrapport 1 tydliggöra hur det våldspreventiva arbetet bedrivs eller ska utvecklas för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Staden ska vidareutveckla arbetet med att motivera våldsutövare till att ta emot insatser för att förändra sitt beteende och att upphöra med våldet. Stadsdelsnämnderna Bromma, Kungsholmen, Rinkeby-Kista och Södermalm uppmanas att i samband med tertiärrapport 1 beskriva hur de avser att utveckla arbetet med våldsutövare för att säkerställa att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla, oavsett funktionalitet, ska ha lika möjlighet till full delaktighet. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor.

Stadsledningskontoret bedömer att målet kommer att uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för sex av kommunfullmäktiges sju indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges årsmål helt och för en indikator uppnås årsmålet delvis. Av 32 nämnder har 26 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Utfallet 2016 för samtliga indikatorer är i närheten av kommunfullmäktiges årsmål för 2017, tre har utfall strax över och fyra strax under.

Stadsledningskontoret konstaterar att det aggregerade årsmålet för indikatorn *Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner* uppgår till 63 procent. När nämnderna gjorde bedömningarna hade de emellertid ett utfall till förfogande från brukarundersökningarna som sedan kom att revideras uppåt, efter att felaktigheter uppmärksammats. Det är därför inte troligt att nämnderna skulle gjort en likvärd bedömning igen med de nya utfallen till förfogande. Utfallet för 2016 var på aggregerad nivå 79 procent och även årsmålet för 2017 föreslås fastställas i enlighet med bilaga 3. Samtliga stadsdelsnämnder uppmanas att höja sina ambitionsnivåer för indikatorn och i samband med tertiärrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas insatser för att förbättra tillgängligheten i stadens fysiska miljö. Flera stadsdelsnämnder har tagit fram aktiviteter som syftar till att öka tillgängligheten i parker och naturmark genom att inventera och åtgärda brister vid till exempel trappor och lekplatser.

Flera stadsdelsnämnder genomför tillgänglighetsvandringar för att identifiera enkelt avhjälpta hinder. Stadens nämnder kommer också genomföra ett stort antal aktiviteter som betonar vikten av ökad kunskap kring genomförandeplanerna. Stadsdelsnämnderna planerar att utbilda medarbetare samt ha processhandledare till att kvalitetssäkra dokumentationen och genomförandeplanerna så att brukaren upplever trygghet, nöjdhet, delaktighet samt inflytande i hur insatserna utförs. De nämnder som inte har utvecklat mål, indikatorer eller aktiviteter och samtidigt bedöms beröras av målet är Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, som bör utveckla sin analys kring hur de bidrar till att uppfylla målet. Nämnden uppmanas att ta fram nämndmål och/eller indikatorer på ett sätt som bidrar till att tillgängligheten i staden ökar.

Stadsledningskontoret har studerat nämndernas risk- och väsentlighetsanalys ur ett målperspektiv och konstaterar att inga särskilda risker förekommer ur detta hänseende.

Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling och den framtid som vi lämnar efter oss till kommande generationer. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden måste ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet kommer uppnås helt under 2017. Bedömningen grundas på att för samtliga tre av kommunfullmäktiges indikatorer uppnår nämndernas aggregerade årsmål kommunfullmäktiges mål helt. Av 32 nämnder har 30 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

För de indikatorer som är nya för 2017 föreslås årsmål i bilaga 3.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter i syfte att utveckla delaktigheten och stärka demokratin. Stadsdelsnämnderna har ett förstärkt demokratiuppdrag vilket tydligt märks i deras verksamhetsplaner. Flera stadsdelsnämnder kommer under 2017 att genomföra medborgarbudgetar för att utveckla stadsdelsområdet tillsammans med stockholmarna. Vid flera nämnder pågår ett omfattande arbete med att utveckla former för ungas delaktighet, ett exempel är Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd som har avsatt medel under 2017 för att täcka kostnaderna för två projektanställningar, en med inriktning för hela gruppen ungdomar och en med särskild inriktning på demokratiutveckling och social mobilisering för flickor. Flertalet stadsdelsnämnder bedriver ett aktivt arbete med att öka antalet medborgarförslag samt arbetar med att utveckla samverkan med civilsamhället. Av facknämnderna arbetar bland annat stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och exploateringsnämnden aktivt med det demokratiutvecklande arbetet, främst genom olika former av dialoger. Flera facknämnder beskriver också att de har för avsikt att aktivt medverka i det lokala utvecklingsarbetet och de medborgardialoger som kommer att ledas av stadsdelsnämnderna. Kommunstyrelsen ska under 2017 ta fram en strategi för att öka tillgången till möteslokaler för civilsamhället. I Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd finns planer att inrätta ett så kallat Community Center där olika verksamheter och aktiviteter, exempelvis föräldrautbildning och samhällsinformation, inryms med syfte att öka delaktigheten i lokalsamhället. På bolagssidan är framförallt bostadsbolagen som har ett ansvar att medverka till genomförandet av de lokala utvecklingsprogrammen. Bostadsbolagen planerar, utöver bostadsproduktionen, att tillsammans med stadsdelsnämnderna genomföra trygghetsåtgärder och satsningar för att öka attraktiviteten, vilka närmare kommer utvecklas under 2017.

Utifrån vad nämnderna har rapporterat om väsentliga risker som kan påverka måluppfyllelsen för kommunfullmäktiges mål inom verksamhetsområdet konstateras inget systematiskt återkommande. Merparten av det som tas upp bedöms av stadsledningskontoret inte som en så väsentlig risk att målet inte kan nås.

Lokala utvecklingsprogram

I enlighet med kommunfullmäktiges beslut om Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete den 19 oktober 2015, redovisades de lokala utvecklingsprogrammen i samband med tertialrapport 2. Stadsdelsnämnderna har i sina verksamhetsplaner fastställt nämndmål, indikatorer och aktiviteter med utgångspunkt från de lokala utvecklingsprogrammen och facknämnder och bolagsstyrelser har redovisat sina planerade åtaganden i de olika programmen.

Stadsledningskontorets bedömning är att programmen överlag är ambitiösa och bygger på väl genomarbetade nulägesanalyser. För de sju stadsdelsnämnderna i ytterstaden, som enligt riktlinjerna är prioriterade, är samverkan med berörda facknämnder och bolagsstyrelser avgörande för att möjliggöra genomförandet av programmen. I dessa områden är främst frågor som arbete och försörjning, trygghet och tillit, uppväxtvillkor och utbildning samt bostäder, i fokus i programmens målsättningar och föreslagna åtgärder. De facknämnder och bolagsstyrelser som i störst utsträckning identifieras som samverkanspartners av de sju prioriterade stadsdelsnämnderna är utbildningsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, trafiknämnden, idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, kulturnämnden: kulturförvaltningen,

socialnämnden samt AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem.

Stadsledningskontoret kan konstatera att en god samverkan mellan stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder och bolagsstyrelser är avgörande för att möjliggöra genomförandet av programmen. I synnerhet gäller detta för de sju prioriterade stadsdelsnämnderna i ytterstaden inom områdena arbete och försörjning samt trygghet. Det är därav särskilt viktigt för arbetsmarknadsnämnden och trafiknämnden att beakta de lokala utvecklingsprogrammen i det fortsatta arbetet.

Samtliga berörda facknämnder och bolagsstyrelser tydliggör i verksamhetsplanerna att de ställer sig positiva till att samverka med de prioriterade stadsdelsnämnderna inom ramen för det lokala utvecklingsarbetet. Hur formerna för deras fortsatta arbete inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen ska se ut samt vilka åtgärder som kan påbörjas under 2017 är dock inte lika tydligt beskrivet. Särskild förbättringspotential finns hos arbetsmarknadsnämnden, trafiknämnden, kulturnämnden: kulturförvaltningen, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och SISAB. Idrottsnämnden och utbildningsnämnden har för några lokala utvecklingsprogram beskrivit åtgärder som de planerar att påbörja under 2017, men kan överlag utveckla sina skrivningar. Stadsledningskontoret uppmanar arbetsmarknadsnämnden, trafiknämnden, kulturnämnden: kulturförvaltningen, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnden, samt anmodar Stockholms Stadshus AB att uppmana AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och SISAB, att, i samverkan med stadsledningskontoret, i samband med tertialrapport 1 precisera vilka åtgärder de har för avsikt att påbörja under 2017 inom ramen för de prioriterade lokala utvecklingsprogrammen.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Stockholm ska använda offentlig upphandling som ett styrmedel för att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. Välfärdsverksamheten ska kännetecknas av hög kvalitet, öppenhet och goda arbetsvillkor.

Stadsledningskontoret bedömer att verksamhetsområdesmålet årsmål kommer att uppnås helt under 2017 under förutsättning att nämnderna och bolagsstyrelserna åtgärdar kommunstyrelsens uppmaningar och anmodanden. Bedömningen grundas på att den obligatoriska nämndindikatorn förväntas bidra till uppfyllelse av målet. Av 32 nämnder har 24 angett på vilket sätt de bidrar till att verksamhetsområdesmålet uppfylls varav majoriteten även tagit fram nämndmål, indikatorer och aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Skärholmen har låga årsmål för den obligatoriska nämndindikatorn *Andel elektroniska inköp* i förhållande till föregående års utfall. Dessa nämnder uppmanas att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål, samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som stödjer detta. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har inte tagit fram något årsmål och uppmanas att i samband med tertialrapport 1 återkomma med ett årsmål.

Årsmål för den nya indikatorn, *Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram* föreslås i bilaga 3. Kyrkogårdsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna Kungsholmen och Östermalm har inte tagit fram något årsmål för indikatorn och uppmanas att i samband med tertialrapport 1 återkomma med ett årsmål. AB Familjebostäder och Stockholm Vatten och Avfall AB har lågt satta årsmål. Stadsledningskontoret anmodar Stockholms Stadshus AB att uppmana bolagsstyrelserna att höja sina ambitionsnivåer och i samband med tertialrapport 1 återkomma med reviderade årsmål.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd kommer under året att ta fram en processbeskrivning utifrån hur upphandlings- och inköpsprocessen har definierats i stadens program för upphandling och inköp. Syftet är att processen ska vara väl förankrad och känd i organisation. En beskrivning av process, roller, mandat och ansvar kommer på detta sätt att bidra till att offentlig

upphandling kan användas på ett strategiskt sätt för att nå stadens mål. Trafiknämnden kommer under året att se över nämndens rutiner utifrån stadens program för upphandling och inköp samt tillämpningsanvisningar.

Stadsledningskontorets bedömning är att stadsdelsnämnderna Bromma, Kungsholmen, Rinkeby-Kista, Östermalm samt fastighetsnämnden, kyrkogårdsnämnden, kulturnämnden: stadsarkivet, servicenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och äldrenämnden kan utveckla på vilket sätt de genom sina verksamheter kan bidra till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål och uppmanas att i samband med tertialrapport 1 återkomma med en utförligare och mer konkret beskrivning av hur nämnden arbetar för att bidra till målet. Bromma stadsdelsnämnd, kulturnämnden: stadsarkivet och fastighetsnämnden ska även ta fram egna nämndmål och aktiviteter som stödjer måloppfyllelsen. Äldrenämnden och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd uppmanas även att i samband med tertialrapport 1 komplettera sin verksamhetsplan med bilaga 3 - *Plan för upphandling och sammanställning av befintliga entreprenadavtal*.

Arbetet med jämställdhetsfrågor fortsätter. Som exempel kan nämnas att arbetsmarknadsnämnden har tagit fram två nämndindikatorer för att mäta antal kvinnor och män som fått en anställning eller praktik genom att sysselsättningsfrämjande klausuler har använts i samband med upphandling.

Flera nämnder har i sin väsentlighets- och riskanalys lyft fram risker med direkt koppling till följsamhet mot upphandlingslagstiftningen. Konsekvenserna ses som betydande. Berörda nämnder uppmanas att säkerställa rutiner och bestämmelser för inköp så att avtalstrohet uppnås. Detta inkluderar rutiner för direktupphandling, ramavtal och inköpssamordning.

Resultatbudget

Mnkr	KF budget 2017	Tillstyrkta budgetjusteringar	Av nämnden redovisade omslutningsförändringar	Nämndens justerade budget
Verksamhetens intäkter	7 683,6	3,8	5 619,7	13 307,1
Verksamhetens kostnader (-)	-47 429,8	-420,0	-5 527,1	-53 376,9
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-12,0	-132,4	-1 263,8
Central medelsreserv (-)				
Oförutsedda behov	-755,3	428,2	39,8	-287,3
Prestationsreserv	-954,1			-954,1
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter (-)	-909,2			-909,2
Verksamhetens nettokostnader	-43 484,2	0,0	0,0	-43 484,2
Skatter	45 421,4			45 421,4
Begravningsavgift	190,3			190,3
Inkomstutjämning	-3 237,7			-3 237,7
Kostnadsutjämning	-384,6			-384,6
Regleringspost	-173,2			-173,2
Generellt statsbidrag	446,8			446,8
Införandebidrag	76,6			76,6
Fastighetsavgift	1 121,6			1 121,6
LSS-utjämning	-1 210,3			-1 210,3
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0			46,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 200,0			1 200,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-12,6			-12,6
Summa finansiering	43 484,3	0,0	0,0	43 484,3
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,0	0,0	0,1

Investeringar

Investeringsbudgeten för stadens nämnder uppgår till 7 561,3 mnkr för 2017, vilket är en ökning med 1 032,6 mnkr jämfört med 2016. De största förändringarna avser ramarna för fastighetsnämndens, exploateringsnämndens och trafiknämndens investeringsverksamhet, där fastighetsnämndens investeringsram har ökat med 400,6 mnkr, exploateringsnämndens ram har ökat med 210,0 mnkr och trafiknämndens ram har ökat med 352,5 jämfört med 2016.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämndens investeringsbudget 2017 uppgår till netto 3 510,0 mnkr. Investeringsutgifterna ligger på 3 860,0 mnkr. Med stadens satsning på ökat bostadsbyggande har investeringsvolymerna inom exploateringsnämndens verksamhet ökat under senare år och väntas vara fortsatt höga.

Exploateringsnämndens investeringsprojekt avser i huvudsak bostadsexploateringar. Den långsiktiga investeringsplanen omfattar sammanlagt 138 000 bostäder. Av dessa har projekt om 26 000 bostäder genomförandebeslut, 36 000 har inriktningsbeslut och 76 000 har utredningsbeslut. Bland de större utgiftsposterna år 2017 kan nämnas projekten Slussen, Hagastaden och Norra Djurgårdsstaden. Dessa tre projekt står för cirka en tredjedel av nämndens planerade investeringsutgifter under året.

Av investeringsplanen 2017 är 60 mnkr i budgeten avsatta för genomförande av cykelplan. De cykelåtgärder som planeras ingår som en del i nämndens olika exploateringsprojekt.

Sammanlagt redovisar nämnden ett behov om 80,5 mnkr för klimatinvesteringar 2017

utöver investeringsplanen. Nämnden ansöker om ett nytt klimatinvesteringsprojekt om 20,0 mnkr avseende 2017. För klimatinvesteringsprojekt som påbörjades år 2016 har nämnden fått förhandsbesked för utgifter om sammanlagt 69,5 mnkr år 2017. Ett projekt om 9 mnkr har avslutats, varvid ett behov om 60,5 mnkr återstår.

Exploateringsnämnden bedömer att markförsäljningar i samband med exploatering kan komma att uppgå till cirka 4 000 – 4 500 mnkr år 2017. Dessa inkomster ingår i stadens resultat, dock inte i exploateringsnämndens budget. För att tydliggöra kopplingen till nämndens investeringsutgifter och lönsamhetskravet ingår ”exploateringsinkomster”, motsvarande bokförda värden från dessa försäljningar, i exploateringsnämndens budgetram för investeringar. De bokförda värdena utgörs i huvudsak av tidigare nedlagda investeringsutgifter. Exploateringsinkomsterna 2017 uppgår i enlighet med budget till 200,0 mnkr.

I arbetet med att utveckla stadens exploateringsprojekt är nämndens ambition att inkludera jämställdhetsperspektivet i tidigt skede för att säkerställa jämställda stadsmiljöer på lång sikt. Nämnden avser att successivt implementera jämställdhetsintegrerad stadsplanering i sina rutiner. Ett samarbete har inletts med stadsbyggnadsnämnden om hur arbetet med att jämställdhetsintegrera budgeten kan utvecklas. Arbetet med att analysera vilka väsentliga aspekter och data som kan användas för bedömning i konkreta projekt och även frågor kring förhållningssätt och arbetssätt kommer att fortsätta under 2017.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens investeringsbudget uppgår till 1 736,6 mnkr, varav 621,6 mnkr utgör idrottsinvesteringar och 1 115,0 mnkr avser nämndens övriga investeringar. För 2017 redovisar nämnden en planerad investeringsutgift som är 213,7 mnkr lägre än kommunfullmäktiges budget. Den huvudsakliga anledningen till förändringen är att projekt Larsboda har förskjutits framåt i tiden och även minskat i omfattning, vilket minskar de planerade utgifterna med 300,0 mnkr år 2017. Nämnden aviserar samtidigt om behov av utökade medel för två projekt som befinner sig i ett tidigt skede, där utredningsutgifterna under året förväntas uppgå till 49,0 mnkr respektive 47,0 mnkr. Projekten som avses är Tekniskt nämndhus (Klamparen 7) och Renovering av Kulturhuset. Stadsledningskontoret föreslår att en omfördelning sker av den utökade ramen.

Härutöver informerar nämnden om att det finns behov av ytterligare medel för att kunna genomföra flera angelägna projekt, som med den fastställda budgeten inte kan inrymmas. Totalt bedömer nämnden behovet till nära 230 mnkr. Stadsledningskontoret anser att det finns skäl att tillfälligt utöka den långsiktiga ramen för 2017 med 125,0 mnkr, genom en omfördelning från den utökade ramen, för att inrymma de allra mest angelägna projekten. Bland dessa finns projekt GrowSmarter, parkleken Jackproppen, vissa underhållsåtgärder samt utredningsmedel för kommande renoveringar av ett antal brandstationer, som har aktualiserats med anledning av att projekt Samverkanscentralen avbrutits. För projekt Druvmusten föreslår stadsledningskontoret att de budgetmässiga konsekvenserna hanteras i samband med att genomförandebeslut fattas. Stadsledningskontoret uppmanar nämnden att vidta åtgärder för att öka prognos-säkerheten och förutsägbarheten i investeringsplaneringen samt att undvika situationer där projekt måste avbrytas på grund av begränsat budgetutrymme med risk för eventuella rättsliga processer som följd.

Utöver beslutad budget begär nämnden budgetjustering med 4,0 mnkr för klimatinvesteringar i Östermalmshallen. Nämnden har under 2016 erhållit förhandsbesked från kommunfullmäktige om medel för klimatinvesteringar i Kulturhuset och Åkeshovs sim- och idrottshall om totalt 11,3 mnkr. Nämnden har vidare begärt budgetjustering med 6,2 mnkr för ersättningsinvesteringar för idrottsändamål.

Östermalmshallen prognostiseras bli väsentligt dyrare än budgeterat. Det ska noteras att nämnden har lagt ett besparingskrav på projektet för att klara den av kommunfullmäktige beslutade projektbudgeten. Stadsledningskontoret konstaterar att det föreligger risk för fördyring i ett antal övriga projekt, framför allt Liljevalchs och Åkeshovs sim- och idrottshall. Nämnden uppmanas att vidta åtgärder för att minimera sådana risker och säkerställa

styrningen av projekten.

Kyrkogårdsnämnden

Investeringsbudgeten för 2017 uppgår till 64,0 mnkr. Av dessa är 54 mnkr avsatta för specifika projekt; Järva begravningsplats, investering i en ny begravningsanläggning på Skogskyrkogården, ombyggnad av arbetslokaler på Norra begravningsplatsen och för byggnation av kistgravkvarter vid Räcksta begravningsplats. Övriga 10 mnkr fördelas av nämnden till angelägna investeringar där huvuddelen är uppbokade till utbyte av maskiner, nya askgravkvarter, skyltprojekt med mera.

Trafiknämnden

För att genomföra trafiknämndens långsiktiga uppdrag tilldelas för 2017 en investeringsbudget som uppgår till 830,0 mnkr. Inom denna ska cykelinvesteringar inrymmas, inkluderat del av en utökning om 300 mnkr för perioden 2015-2018 som beslutades i budget 2015. Härutöver har nämnden tilldelats en utökad budget med 460,5 mnkr för särskilt prioriterade projekt. Därmed uppgår trafiknämndens investeringsbudget 2017 till netto 1 290,5 mnkr, vilket är en ökning med 352,5 mnkr jämfört med 2016.

Nämnden planerar att fördela investeringsmedlen inom följande verksamhetsområden; gator och trafikordningar 538,2 mnkr (42 procent), gång- och cykelbanor 318,2 mnkr (25 procent), broar och viadukter 97,2 mnkr (7 procent), belysning, trafiksignaler, tunnlar etcetera 154,0 mnkr (12 procent), parker, träd och grönområden 108,9 mnkr (8 procent) och övrigt 25,3 mnkr (2 procent).

Bland de större projekten dominerar Tätskikt Sergels Torg. Projektets totalbudget uppgår till 1 650,0 mnkr, varav 353,0 mnkr under 2017. En satsning på att förbättra gröstrukturen ska påbörjas. Totalt avsätts 300,0 mnkr under tre år, varav 70,0 mnkr ska användas under 2017.

Under 2017 planerar nämnden att genomföra cykelinvesteringar för 249,3 mnkr. Åtgärderna avser främst utbyggnad av cykelpendlingsnätet. Bland de större projekt där åtgärder planeras att genomföras under året finns Lidingövägen, Gamla Huddingevägen, Värtavägen, Sockenvägen, Ulvsundavägen, Strömbrobron, Bällstavägen, Vasagatan och Hässelbystråket. För hela perioden 2012-2018 beräknas de totala cykelinvesteringarna uppgå till 1 000,0 mnkr, vilket är i linje med beslut fattade av kommunfullmäktige.

I syfte att bevara funktionen i den befintliga infrastrukturen bedrivs särskilda reinvesteringsprogram inom områdena belysning, trafiksignaler, gatuytor samt mindre konstbyggnader (broar och viadukter med mera). Totalt planeras utgifterna för dessa program uppgå till 215,1 mnkr. Utöver programmen är det flera av investeringsprojekten som utgör reinvesteringar.

Nämnden har begärt en utökning av investeringsramen med 48,0 mnkr för att påbörja två klimatinvesteringsprojekt, som nämnden ansökte om under 2016 och fick förhandsbesked för. Medlen avser utbyte av armaturer till LED-teknik och solcellsdrivna parkeringsautomater.

Nämnden har identifierat fem områden som ska utgöra fokus för nämndens jämställdhetsarbete. Av dessa är det främst trygghetsskapande belysningsåtgärder och trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder, där investeringar är en del av jämställdhetsarbetet. I nämndens verksamhetsplan för 2017 ingår fortsatta satsningar inom dessa områden.

Stadsdelsnämnderna

I budget 2017 har tillgänglighetsinvesteringar inarbetats i nämndernas större investeringsbudget som stadsdelsnämnderna själva disponerar över. Nämndernas arbete kring större stadsmiljöinvesteringar och reinvesteringar kommer fortsatt hanteras inom ramen för den redan etablerade process mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna.

Stadsdelsnämndernas investeringsbudget för 2017 har ökat med 85 mnkr jämfört med föregående år. Här ingår medel för stadsmiljöprojekt, tillgänglighetsinvesteringar och reinvesteringar. I samband med tertiärrapporteringarna kommer redovisning av stadsdelarnas parkinvesteringar begäras in. Projektbudget, upparbetad kostnad samt prognos per helår.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms stad är en av landets största fastighetsägare och infrastrukturaktörer.

Investeringsverksamheten i stadens bolag har ökat successivt och 2017 planerar bolagen för en rekordhög nivå. Prioriterade investeringar är nyproduktion av bostäder och skolor samt i förnyelse och utveckling av infrastrukturanläggningar.

Investeringsbudgeten 2017 uppgår till cirka 12,9 mdkr, vilket är drygt 630 mnkr lägre än kommunfullmäktiges budget. Den största enskilda avvikelserna är Stockholm Vatten och Avfall ABs minskade behov om 586 mnkr, främst beroende förskjutningar i projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA). Även SISAB, AB Stockholms hem och Stockholms stads Parkerings AB planerar lägre investeringsnivåer, på grund av förseningar i projekt. Samtidigt aviserar AB Familjebostäder, S:t Erik Markutveckling AB och S:t Erik Livförsäkring AB högre investeringsvolym. Det är framförallt AB Familjebostäder som planerar för en större volym nyproduktion och ersättningsinvesteringar. Totalt planeras cirka 60 projekt över 300 mnkr bedrivs i koncernen under 2017.

Bostadsbolagens investeringar omfattar cirka 7 mdkr av koncernens totala investeringsvolym för 2017 eller cirka 55 procent. Av de planerade investeringarna avser 4 mdkr investeringar i nyproduktion vilket motsvarar cirka 30 procent. Det ligger väl i linje med kommunfullmäktiges mål om ökad nyproduktion av bostäder. Utöver den ordinarie nyproduktionen tillkommer investeringar i tillfälliga bostäder inom ramen för flyktingmottagandet. Den totala investeringsutgiften relaterad till flyktingmottagandet är ännu inte klargjord och en justering av investeringsnivåerna med hänsyn till flyktingmottagandet kan behöva ske i tertiärrapport 1, 2017. Som komplement till den höga bostadsproduktionen och för att möta behovet av pedagogiska lokaler planerar SISAB att investera cirka 2,2 mdkr. Bolaget redovisar dock lägre investeringsplaner om cirka 100 mnkr jämfört med kommunfullmäktiges budget på grund av förseningar i projekten Stadshagsklippan, Hässelbygårdsskolan och Vällingbyskolan. Av bolagets investeringsvolym är 44 procent strategiska investeringar i bland annat nyproduktion, 39 procent avser ersättningsinvesteringar och 17 procent är ombyggnadsprojekt av befintliga skolor. SISAB räknar under året med större investeringar i nyproduktion i Sjöviksskolan, Norra Djurgårdsstaden och Kämpetorpsskolan. De största ombyggnadsprojekten är Frans Schartaus Handelsinstitut och Nälstaskolan.

Infrastrukturbolagen Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB och AB Stokab planerar investeringar om cirka 3,4 mdkr för år 2017. Ett av de större projekten som pågår under 2017 är Stockholms Hamn ABs utveckling av en ny hamn vid Norvikudden, där cirka 850 mnkr planeras investeras under 2017.

Stockholm Vatten och Avfall ABs projekt SFA är det enskilt största projektet i koncernens projektportfölj. Arbete med att ta fram en uppdaterad tidplan och reviderad kalkyl för projektet pågår. Ett reviderat genomförandebeslut kommer att behandlas av kommunfullmäktige under våren 2017. Totalt bedöms projektet uppgå till 8,1 mdkr varav cirka 560 mnkr under 2017.

Stokab ABs investeringar under 2017 beräknas uppgå till 200 mnkr, vilket är i linje med kommunfullmäktiges budget.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, S:t Erik Markutveckling AB och Stockholms stads Parkerings AB planerar att göra investeringar i sina fastigheter och anläggningar om totalt cirka 170 mnkr för år 2017. S:t Erik Markutveckling AB bidrar bland annat till utvecklingen av Söderstaden genom investeringar om cirka 105 mnkr. Stockholm Globe Arena Fastigheter AB har under 2017 en investeringsbudget om 20 mnkr. Stockholms stads Parkerings AB redovisar lägre investeringsplaner om 45 mnkr på grund av tidsförskjutningar i projekt i Norra Djurgårdsstaden samt Årstafältet. Tyngdpunkten 2017 ligger på projektet P-hus Hagastaden vilket är ett nyproduktionsprojekt vid blivande Norra Stationsparken.

Den historiskt höga investeringsvolymen inom koncernens bolag överensstämmer med kommunfullmäktiges ambitioner, stadens tillväxt och ett identifierat behov av underhåll. Den stora investeringsvolymen ökar behovet av styrning och kostnadsmedvetenhet samt balans mellan egen finansiering och upplåning. Övriga omvärldsfaktorer såsom ränteutveckling och byggkostnadsutvecklingen måste bolagen följa nogsamt för att planerade projekt ska kunna

genomföras med en finansiell stabilitet och med en ekonomiskt hållbar tillväxt för kommunkoncernen. Under 2017 måste bolagens och koncernens gemensamma fokus vara att planera, prioritera, mäta och följa upp. Detta för att uppnå både en måluppfyllelse och en långsiktigt hållbar ekonomi.

Begränsningar avdrag för koncerninterna räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Skatteverket har därefter kommit ut med skriftliga ställningstaganden med sina bedömningar av hur begränsningarna ska tolkas. Stockholms stad och Stockholms Stadshus AB har sedan beslutet år 2012 sökt besked hur stadens bolag ska förhålla sig till Skatteverkets tolkningar. Skatteverket har i mars 2015 inkommit med svar gällande avdrag på koncerninterna lån inkomståret 2014 för två av bolagskoncernens bolag. Av svaret framgår att Skatteverket anser att stadens bolag inte har rätt till avdrag för ränteutgifter på lån från ägaren Stockholms stad.

I bolagskoncernens bokslut för 2014 och 2015 har räntekostnaderna bedömts vara fullt avdragsgilla. Stadens bolag har i likhet med tidigare år yrkat för räntekostnaderna i lämnade deklarationer som avser inkomståret 2014 och 2015. Skatteverket har i slutet av december fattat ett slutligt omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Beslutet innebär att en begränsad del av de externa räntorna anses vara avdragsgilla. Sammantaget innebär skatteverkets beslut en utökad skattekostnad för bolagskoncernen om cirka 150 mnkr för inkomståret 2014. Kostnaderna kommer att belasta bokslutet för år 2016. För inkomståren 2015 och 2016 finns ännu inget ställningstagande från Skatteverket. Berörda bolag kommer dock att reservera medel för inkomståren 2015 och 2016 i bokslut 2016 enligt överenskommelse med revisorerna. För bolagskoncernens del innebär detta en sammanlagd skattekostnad om cirka 350 mnkr i 2016 års bokslut.

Skatteverkets omprövningsbeslut för inkomståret 2014 vill Stockholms Stadshus AB få en rättslig prövning av och beslutet kommer därför att överklagas. Stadsledningskontorets juridiska avdelning kommer att bistå bolagen i kommande process.

Stadsledningskontorets finansavdelning och Stockholms Stadshus AB har börjat analysera konsekvenserna av Skatteverkets ställningstagande och hur staden och bolagen ska hantera den uppkomna situationen. Under våren, i avvaktan på nämnda analys, förutsätts räntekostnaderna vara avdragsgilla även i bolagens verksamhetsplaner/ budget 2017.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i ett antal stora infrastrukturprojekt. Under åren 2017 - 2021 kommer utbetalningarna till medfinansiering att uppgå till cirka 200,0 - 300,0 mnkr per år. Utbetalningarna avser projekten Norra Länken, Citybanan, Nationalstadsparken samt medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan. Av de årliga utbetalningarna avser merparten tunnelbaneutbyggnaden. Stadens åtagande för medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan inom Stockholmsöverenskommelsen uppgår till totalt 2 950,0 mnkr i 2013 års prisnivå.

Budgetjusteringar med mera

Kommunfullmäktige har i budget för 2017 reserverat medel till kommunstyrelsens förfogande för särskilda ändamål där förutsättningarna för fördelning inte var kända vid tidpunkten för budgetbeslutet. Dessa medel kan fördelas av kommunstyrelsen i samband med tertialrapporter eller i särskilda ärenden. Stadsledningskontorets förslag till samtliga budgetjusteringar framgår av bilaga 2. Nedan specificeras vissa budgetjusteringar.

Budgetjusteringar	(Mnkr)
Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov	468,0
Totalt	468,0

Ur Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda

investeringsutgifter i 2017 års budget har medgetts budgetjustering för ökade utgifter inom investeringsbudgeten med 212,5 mnkr. Specifikation av tillstyrkta budgetjusteringar framgår av bilaga 2.

Central medelsreserv

Stimulansbidrag för utbyggnad av särskilt boende för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning

Medel har reserverats för stimulansbidrag för utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Nämnderna har ansökt om budgetjustering av tidigare beviljat bidrag om sammanlagt 3,6 mnkr vilket stadsledningskontoret tillstyrker.

Medel för persontransporter

Mot bakgrund av nya avtal från och med den 1 januari 2017 gällande persontransporter kompenseras stadsdelsnämnderna för estimerade kostnadsökningar under året.

Utbildningsnämndens kostnadsökningar kopplat till detta kommer att analyseras i samband med tertiärrapport 2.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela stadsdelsnämnderna 134,5 mnkr enligt bilaga 2. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för hemlöshet – nya verksamheter

I *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* har 10,0 mnkr reserverats för bland annat utveckling av boendeanternativ och dagverksamheter för hemlösa. Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet är fortsatt prioriterat. Projekten ska ligga i linje med inriktning och mål i ”Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019”. I samband med verksamhetsplan 2017 inkom nämnderna med ansökningar om totalt 13,4 mnkr. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela stadsdelsnämnderna 10,0 mnkr enligt bilaga 2. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Merkostnader för socialnämnden

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela socialnämnden 200,0 mnkr enligt bilaga 2 för merkostnader för mottagandet av nyanlända. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för naturreservat

Arbetet med inrättande av nya och skötsel av befintliga naturreservat fortsätter under 2017. I *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* har 8,0 mnkr reserverats för direkta kostnader i samband med förbättring av skötsel av befintliga naturreservat. Nämnderna har i verksamhetsplan 2017 begärt budgetjusteringar med 13,8 mnkr avseende kostnader för skötselåtgärder inom naturreservat.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela nämnderna 8,0 mnkr enligt bilaga 2. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för feriearbeten

I budget 2017 har 82,0 mnkr fördelats till stadsdelsnämnderna för feriejobb. Dessutom finns 10,0 mnkr avsatta i *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. Målsättningen för antal ungdomar som fått sommarjobb är höjd från 8 000 år 2016 till 8 500 år 2017.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela stadsdelsnämnderna 10,0 mnkr enligt bilaga 2 för handledning och anställningar av ungdomar för sommarjobb. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för demokrati- och utvecklingsmedel

I kommunfullmäktiges budget 2017 finns 20,0 mnkr reserverat i *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* för stadsdelsnämndernas arbete med att stärka den lokala demokratin, utveckla invånarnas delaktighet och inflytande samt ta fram

lokala utvecklingsprogram. Fördelningen av medlen tilldelas de sju prioriterade stadsdelsnämnderna för detta arbete inom ytterstaden och fördelning görs utifrån socioekonomiska variabler. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela stadsdelsnämnderna 20,0 mnkr enligt bilaga 2 för deras arbete med att utveckla den lokala demokratin. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för giftfri förskola

I kommunfullmäktiges budget 2017 finns 6,0 mnkr reserverat i *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* för nämndernas genomförande av vägledningen Kemikaliesmart förskola. Då de inkomna ansökningarna överstiger det belopp som finns reserverat i *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* har en fördelning gjorts utifrån storlek på barngrupperna i förskolor i stadens regi för respektive stadsdelsnämndsområde. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela stadsdelsnämnderna 6,0 mnkr enligt bilaga 2 för deras arbete med åtgärder för en giftfri förskola. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Medel för vattenförbättrande åtgärder

Kommunfullmäktige beslutade 2015 om Stockholm stads handlingsplan för god vattenstatus. Syftet med programmet är att stadens sjöar och vattendrag ska nå en god vattenstatus till 2021. I kommunfullmäktiges budget 2017 finns medel avsatta i central medelsreserv som nämnderna kan ansöka om i samband med antagande av verksamhetsplan.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar tilldela miljö- och hälsoskyddsnämnden 5,4 mnkr för framtagande av lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster samt övriga viktiga underlag under 2017 då åtgärderna ligger i linje med Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus och utkast till lokala åtgärdsprogram. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Stadsledningskontoret anser att åtgärderna i ansökan om 3,1 mnkr från Spånga-Tensta stadsdelsnämnd gällande driftåtgärder Bällstaån under 2017 ligger i linje med framtagna åtgärdsprogram. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar att tilldela Spånga-Tensta stadsdelsnämnd 3,1 mnkr för Bällstaån. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.

Stadsledningskontoret föreslår att ansökan om 2,5 mnkr från Spånga-Tensta stadsdelsnämnd gällande projektledning, förstudie, program, och förprojektering under 2017 av en utvidgad helhetslösning för vattenhantering i Tensta Dalen återremitteras. Detta för att förtydliga syftet med åtgärderna och hur åtgärderna kopplar till utkast till lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån, vem utför åtgärderna, aktuella samverkanspartners samt vilken roll trafikverket har genom byggandet av Mälarbanan och Förbifarten.

Medel för klimatinvesteringar

Enligt kommunfullmäktiges budget 2017 finns för perioden 2015 till 2018 sammantaget 720,0 mnkr avsatta för klimatförbättrande åtgärder i *Central medelsreserv: 4 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter*.

Investeringsåtgärderna ska bidra till att nå stadens klimatmål och minska de klimatpåverkande CO₂-utsläppen eller bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar. Åtgärderna ska avse investering, kunna genomföras under det år som ansökan av medel görs samt ha ett tydligt samband med stadens gällande styrdokument inom klimat och miljöområdet.

I verksamhetsplan 2017 ansöker nämnderna om investeringsmedel om sammanlagt 202,3 mnkr för 2017 varav 119,8 mnkr för tidigare beslutade förhandsbesked. Stadsledningskontoret föreslår att 190,0 mnkr tillstyrks inklusive tidigare förhandsbesked. Stadsdelsnämnderna föreslås tillstyrkas medel om 46,2 mnkr för till exempel utbyten till energieffektiva vitvaror, skräpkorgar med solcellskomprimering, inköp av elcyklar, LED-belysning med mera. Facknämnderna (fastighetsnämnden, exploateringsnämnden och

trafiknämnden) föreslås tillstyrkas medel om 143,8 mnkr för till exempel solcellsdrivna parkeringsautomater, energibesparande armaturutbyte, utjämningsmagasin, dagvattendammar, masshantering, cykelparkering, central kyla i Östermalmshallen, energiåtgärder Åkeshovs sim- och idrottshall samt för fasadglasbyte på Kulturhuset.

De ansökningar som föreslås beviljas medel bedöms bidra antingen till att nå stadens klimatmål om utsläppsminskning eller bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar som till exempel dagvattenåtgärder. Åtgärden solcellsdrivna komprimerande skräpkorgar är ett intressant projekt som leder till att antalet tömningar minskar då korgarna dels komprimerar skräpet automatiskt och dels signalerar när korgen behöver tömmas. Åtgärden leder även till minskade transporter. Ett av exploateringsnämndens utvecklingsprojekt avser att höjdsätta och bygga delar av Vårbergs idrottsplats så att området vid ett 100-årsregn kan fungera som översvämningssyta för dagvatten och därmed minska befintlig samt framtida förmodad ökad översvämningssrisk för bostadsområden söder och nedströms Vårbergs IP.

Flera av stadsdelsnämnderna ansöker om medel för investering i LED-belysning vilket ger en stor energibesparing och minskade driftskostnader. Ett antal av åtgärderna innebär ökade kapitalkostnader då det inte går att räkna hem effektiviseringar i form av exempelvis energikostnader på kort sikt. Stadsledningskontoret konstaterar att dessa ökade kostnader för berörda nämnder får beaktas i samband med upprättande av budget 2018 och framåt.

11. Klimatklivet

Satsningen Klimatklivet är en del av den statsbudget som riksdagen beslutat om för 2016. Naturvårdsverket ska i samverkan med andra centrala myndigheter och länsstyrelserna ge stöd till lokala klimatinvesteringar. Under 2015 uppgick stödet till för klimatinvesteringar till 125 mnkr, 2016 till 600 mnkr och för 2017 och 2018 är stödet 600 mnkr per år. I genomsnitt betalar Klimatklivet 42 procent av investeringskostnaden för åtgärderna. Hittills har Klimatklivet beviljat 582 ansökningar. Fler ansökningar från september 2016 kommer att få besked om investeringsstöd från Klimatklivet i januari 2017. Under 2017 kommer sedan nya möjligheter att söka pengar. Den första av fyra ansökningsomgångar är i januari, med beslut planerade till april.

Stadsledningskontoret har förordat att i möjliga fall ska stadens egna klimatmedel kopplas till de statliga medel som också anslagit för området. Kommunstyrelsen har det samlade ansvaret att följa upp de klimatinvesteringar som görs med stadens egna medel och följer upp de ansökningar som görs avseende de statliga medlen.

I ansökningsomgångar under 2015 och 2016 har staden sökt statligt stöd och beviljats sammanlagt 18,3 mnkr, fördelat på projekten Uppsamling och förbränning av metangas, 6,4 mnkr (Stockholm Vatten VA AB), Laddstationer, 6,2 mnkr (Stockholms Stads Parkerings AB), Information trafiksignaler, 0,5 mnkr (trafiknämnden), solceller på landgång 0,1 mnkr (Stockholms Hamn AB), laddningsstationer för elfordon, 4,8 mnkr (miljö- och hälskydds-nämnden) samt laddupplysning om hemmaladdning till BRF, 0,3 mnkr (miljö- och hälskydds-nämnden).

Ersättningsinvesteringar

Stadsledningskontoret har i ärendet föreslagit kommunstyrelsen att fastighetsnämnden ska erhålla budgetjustering för idrottsytor som planeras i anspråk för andra ändamål. Budgetjusteringen på 6,2 mnkr avser medel för utredning. Beviljandet av ytterligare investeringsmedel är beroende av fastighetsnämndens och idrottsnämndens komplettering av det underlag som utgör grund för ansökningar om ersättning. Stadsledningskontoret uppmanar därför respektive nämnd att i sitt underlag för flerårsbudget komplettera de aktuella projekten med underlag enligt nedanstående punkter:

- Det ska anges i detalj vad som ersätts och vilken anläggning/ delar av anläggning som tas i anspråk för annat ändamål.
- 1:1 förhållandet ska beskrivas noggrant, det vill säga vad kommer att finansieras såsom ersättningsinvestering och vad finansieras inom långsiktig investeringsplan.
- Det ska redovisas om det upprättas en investeringskalkyl som inkluderar

kostnaderna för ersättningsinvesteringen, det vill säga att det blir tydligt att exploateringsprojektet inrymmer kostnaderna, alternativt annat avtal med byggherren.

- Vilka fattade beslut av andra nämnder, vanligtvis stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden, som föranleder idrottsyta att kompenseras. Beslutsdatum och diarienummer ska framgå.

Övrigt

Omslutningsförändringar

Nämnderna redovisar i sina verksamhetsplaner för 2017 omslutningsförändringar.

Stadsledningskontoret tillstyrker att nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med totalt 5 619,7 mnkr, enligt bilaga 1.

Resultatenheter

Enligt regler för ekonomisk förvaltning är huvudregeln att nya resultatenheter inrättas, förändras eller avvecklas i samband med nämndernas verksamhetsplaner. Samtliga nämnders resultatenheter 2017 godkänns enligt vad som framgår av bilaga 5.